

2021

POROČILO O IZVAJANJU
PROGRAMA ZA ZAGOTAVLJANJE
SKLADNOSTI V LETU 2021
V DRUŽBI PLINOVODI d.o.o.

Uvodna beseda

Učinki pandemije na energetske sektor

Pandemija covid-19 je imela daljnosežne gospodarske in družbene posledice po vsem svetu, kar je močno vplivalo tudi na energetske sektor. V preteklem letu so energetske institucije v Evropski uniji (EU) proučevale učinke pandemije na proizvodnjo in porabo energije. Svet evropskih regulatorjev (CEER) je v začetku lanskega leta v okviru delovne skupine pripravil vmesno poročilo s predhodnimi ugotovitvami na podlagi podatkov, ki jih je zbral do konca leta 2020. Poročilo ugotavlja, da je večina držav EU uvajala ukrepe, ki so omejevali družbeno in gospodarsko življenje in posledično zmanjšali porabo in cene električne energije in plina. Relativni vpliv pandemije je bil bolj izrazit pri električni energiji kot pri plinu. Poleg tega je bil prvi val ukrepov, ki je bil sočasno uveden v večini držav EU spomladi 2020, bolj očiten in je bolj vplival na energetske kazalnike kot kasnejši valovi omejitev, ki so bili na splošno manj strogi. Proti koncu leta 2020 in v letu 2021 so tako na energetske kazalnike imeli močnejši vpliv drugi dejavniki, kot so npr. vremenske razmere in cene surovin. Poleg tega je večina držav EU sprejela ukrepe za zaščito odjemalcev energije pred gospodarskimi učinki pandemije. Najbolj razširjeni so bili moratoriji na odklope, ki so pripomogli k zagotavljanju nemotene oskrbe z energijo odjemalcem v primeru plačilnih nesposobnosti. Podobno je bila na voljo pomoč za podjetja, ki ni bila posebej usmerjena samo v energetske sektor. Pozitivni ukrepi so bili tudi razlog, da noben nacionalni regulativni organ (NRO) ni poročal o posebnih težavah, ki jih povzroča pandemija za dobavitelje energije, kar je bilo nasprotno, primerjalno gledano s časovnim obdobjem med povišanjem cen energije, v drugi polovici leta 2021. Poleg tega so morali vsi deležniki ne samo na energetske sektorju prilagoditi svoje delovne metode, npr. delo na daljavo. Zato glavne izkušnje, ki so jih ugotovili NRO, kažejo na splošno odpornost energetskega sektorja, poudarjajo pomen zaščite potrošnikov in splošne pozitivne spremembe delovnih postopkov v celotnem sektorju (kot je uporaba dela na daljavo, upravljanja na daljavo in digitalizacije).

Prenovljen sveženj zakonodajnega okvira za čisti prehod v plinskem sektorju

Konec preteklega leta je Evropska komisija (EK), po skoraj desetletju uporabe, korenito in usmerjeno posegla v plinski zakonodajni okvir s ciljem, da uresniči in ustvari pogoje za zeleni prehod v plinskem sektorju. Ključni element tega prehoda je vzpostavitev trga vodika, ustvariti ustrezno okolje za naložbe in omogočiti razvoj namenske infrastrukture. Tržna pravila se bodo po predlogu uporabljala v dveh fazah, in sicer pred letom 2030 in po njem, zlasti pa bodo zajemala dostop do vodikove infrastrukture, ločevanje dejavnosti proizvodnje in prenosa vodika ter določanje tarif. Vzpostavljena bo nova struktura upravljanja v obliki evropske mreže operaterjev omrežij za vodik za spodbujanje namenske vodikove infrastrukture, čezmejnega usklajevanja in izgradnje omrežja povezovalnih plinovodov ter za pripravo posebnih tehničnih pravil.

Z novim zakonodajnim svežnjem želi EU prevzeti vodilno vlogo v svetu in postati prva na svetu, ki bo določala tržna pravila za ta pomemben vir energije in shranjevanja. Nov sveženj zakonodajnih predlogov postavlja pogoje za razogljičenje trga plina z olajšanjem uvajanja obnovljivih in nizkoogljičnih plinov, vključno z vodikom, ter za zagotovitev energetske varnosti za vse državljane v EU. EK je nadgradila tudi strategijo EU za metan in svoje mednarodne zaveze s predlogi za zmanjšanje emisij metana v energetske sektorju in dobavnih verigah v EU. EU želi razogljičiti energijo, ki jo porabi, na način, da do leta 2030 zmanjša emisije toplogrednih plinov za vsaj 55 % in da do leta 2050 postane podnebno nevtralna.

Učinkovito ločevanje operaterjev za proizvodnjo vodika – vertikalno in horizontalno ločevanje dejavnosti za proizvodnjo in prenos vodika

Predlog plinskega svežnja predvideva splošno pravilo za delovanje operaterja za vodikovodne sisteme po modelu lastniške ločitve (OU). Če bo na dan uveljavitve direktive vodikovodni sistem v lasti vertikalno integriranega podjetja (v nadaljevanju VIP), bo lahko operater za vodikovodne sisteme deloval po modelu samostojnega operaterja sistema (ISO), model neodvisnega operaterja sistema (ITO) pa je za integrirane vodikovodne sisteme v predlogu predviden le začasno, do konca leta 2030.

Predlogu Evropske komisije glede vertikalnega načina ločevanja ni naklonjenih več evropskih operaterjev prenosnih sistemov in tudi združenja, saj se je model ITO po mnenju Evropske komisije izkazal kot učinkovit¹ pri zagotavljanju dejanske neodvisnosti operaterjev sistemov. Operaterji prenosnih sistemov, ki že danes delujejo pod ITO modelom, na splošno menijo, da se v največji meri omogoči možnost za razpršene naložbe s širokim spektrom omogočanj potencialnih investitorjev v razvoj trga z vodikom, še posebej v regijah, kjer razvoja in tovrstnih naložb ni. ITO model namreč omogoča, da se v lastniško strukturo operaterjev prenosnih sistemov lahko vključujejo vsa strateška podjetja, iz vseh dejavnosti, brez omejitev, medtem ko pri OU to ni možno. Sprejem novega zakonodajnega svežnja, kot ga predlaga EK, bi v Sloveniji pomenil, da bi operater za vodikovodne sisteme lahko deloval le po modelu OU, s čimer bi Slovenija izgubila možnost izbire različnih strateških investitorjev iz vseh proizvodnih in trgovskih energetskih dejavnosti za zagotovitev potrebnih virov za razvoj in delovanje vodikovodnega omrežja ter s tem vzpostavitev delujočega trga z vodikom. Pomembno je poudariti tudi dejstvo, da ko se država članica v EU enkrat odloči za delovanje OPS po modelu OU, s tem dokončno izgubi tudi pravico do ponovne vzpostavitve delovanja OPS po modelu ITO. Omogočitev modela ITO v direktivi nikakor ne bi omejevala Slovenije, da se kasneje, v prenosu direktive v nacionalno zakonodajo, opredeli tudi za drugo rešitev.

Predlog zakonodajnega svežnja postavlja pogoje tudi glede horizontalnega ločevanja sistemov in operaterjev za vodikovodne sisteme, kjer v okviru integriranega podjetja delujeta tako operater za vodikovodne sisteme in drug operater sistema plina. Operaterji prenosnih sistemov na splošno menijo, da bi bilo z vidika načela stroškovne učinkovitosti poslovanja operaterja smotrno omogočiti delovanje po pravilu ločevanja računovodskih izkazov, zato je splošna ocena operaterjev, da je zahteva po ustanovitvi ločene pravne osebe čezmerna. Še posebej je to pomembno v manjših državah članicah, kjer so finančni, človeški, organizacijski in drugi viri bolj omejeni kot v večjih državah.

¹ Report on the ITO Model - COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS, - Brussels, 13.10.2014

Model oblikovanja tarif za vodikovodne sisteme

Z namenom spodbuditve novih naložb v plinovodna omrežja, ki lahko prevzemajo in prenašajo pline obnovljivega ali nefosilnega izvora ter vodika, operaterji prenosnih sistemov menijo, da bi bilo smiselno izkoristiti možnost, ki jo predvideva predlog direktive, da lahko države članice do konca leta 2030 namesto reguliranega dostopa (z reguliranimi, objavljenimi in splošno veljavnimi tarifami) zagotovijo izvajanje sistema izpogajane dostopa tretjih oseb do vodikovih omrežij, in sicer v skladu z objektivnimi, preglednimi in nediskriminatornimi merili. Predlog uvaša med drugim tudi popuste za tarife za prenos nizkoogljčnih plinov. V primeru uveljavitve takšne rešitve bi skladno z regulativnim okvirom bile tarife posledično višje na ostalih vstopno-izstopnih točkah ali pa bi morale biti naložbe v precejšnjem delu subvencionirane. Predlog za tako oblikovanje tarif s popusti na interkonekcijskih točkah gre pripisati študiji "Quo vadis", ki pa ni bila prepoznana kot primerna za uveljavitev.

Sprememba energetske zakonodaje v Sloveniji

Konec avgusta 2021 je bil na Vladi potrjen predlog Zakona o oskrbi s plini (ZOP) in kasneje v Državnem zboru RS sprejet decembra istega leta. Posodobljen ZOP ne določa več samo zemeljskega plina, temveč vključuje tudi druge pline, ki se prenašajo po sistemu in lahko tvorijo zmes plinov obnovljivega in fosilnega izvora, katere pretežni delež je metan. Zato se bo v pogovornem in pisnem jeziku v prihodnje uporabljala le beseda »plin« in ne več zveza »zemeljski plin«. ZOP je spremenil tudi poimenovanje dejavnosti družbe, po ZOP se ne uporablja več naziv »operater prenosnega sistema zemeljskega plina«, ampak »operater prenosnega sistema plina«. Leto 2021 je zaznamoval tudi nov predlog Zakona o energetske politiki (ZEP), ki je zadnji in šesti zakon, ki izhaja iz razdelitve Energetskega zakona (EZ-1). V polletnem času je bil ZEP v javni obravnavi ter v času nastanka tega poročila še čaka na sprejem v Državnem zboru RS. Bistvene spremembe se nanašajo na podrobnejšo ureditev prednostne rabe virov, obveznosti poročanja, ki izhajajo iz NEPN, natančnejšo ureditev lokalnih energetskih konceptov in postopkov nadzora nacionalnega regulativnega organa.

Pri implementaciji določenih zakonodajnih vsebin v praksi je čutiti še nekaj zadržanosti in negotovosti, saj si vsi udeleženci evropskega energetskega trga želijo, da bo sistem razvoja enotnega trga EU spodbujevalen za nove naložbe ter tudi dolgoročno vzdržen v smislu doseganja zastavljenih ciljev razogljičenja v EU. V splošnem od ključnih udeležencev trga v EU prihajajo pozitivni odzivi na nov revidiran predlog plinskega svežnja, ki je bil pripravljen s ciljem razogljičenja trga plina in z namenom olajšanja uvajanja obnovljivih in nizkoogljčnih plinov, vključno z vodikom, in ne nazadnje tudi s ciljem zagotoviti energetske varnost vsem državljanom EU.

Nadzornik za skladnost,

mag. Dejan Koletnik

Datum:	Ljubljana, 30. 3. 2022
Znak dokumenta:	NSKL/DK-1.0/2022
Različica:	PIPZSKL-1.0
Izdelal:	Mag. Dejan Koletnik, nadzornik za skladnost

KAZALO:

1	UVOD	8
	Pravni okvir zagotavljanja skladnosti	8
1.1	Opredelitev vertikalno integriranega podjetja	9
1.2	Lastniška struktura vertikalno integriranega podjetja	12
2	DOSEGANJE CILJEV PROGRAMA ZA ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI	15
3	PREGLED IZPOLNJEVANJA UKREPOV ZA URESNIČITEV CILJEV PROGRAMA	15
3.1	Pregled izpolnjevanja splošnih ukrepov za vse zaposlene	15
3.2	Zagotavljanje neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema v splošni strukturi upravljanja	19
3.3	Register tveganj	24
3.4	Zaupnost podatkov	25
3.5	Razkrivanje in objava podatkov	26
3.6	Ravnanje do vertikalno integriranega podjetja pri upravljanju s podatki	26
3.7	Načrtovanje in izvajanje storitev	30
3.8	Zagotavljanje nediskriminatornega dostopa do prenosnega sistema	32
3.9	Zagotavljanje nediskriminatornih in preglednih postopkov	34
4	SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA	35
4.1	Priporočila o Programu za zagotavljanje skladnosti in njegovemu izvajanju	35
5	OBVEZNOSTI IN PRAVICE ZAPOSLENIH	35
6	KRŠITVE	36
6.1	Splošne kršitve	36
7	ZAKLJUČNE UGOTOVITVE	36

KRATICE:

ACER	Agencija za sodelovanje energetske regulatorjev (ang.: Agency for the Cooperation of Energy Regulators)
BS	Bilančna skupina
CEER	Svet evropskih regulatorjev (ang.: Council of European Energy Regulators)
CEE	Srednje in vzhodna Evropa (angl. Central Eastern Europe)
DČ	Država članica
DPN	Državni prostorski načrt
EK	Evropska komisija
ENTSOG	Evropsko združenje sistemskih operaterjev prenosnih plinovodnih omrežij (angl.: European Network of Transmission System Operators for Gas)
EPUS	Enotna platforma uporabnikov sistema
EU	Evropska unija
EZ-1	Energetski zakon
ZOP	Zakon o oskrbi s plini
FID	Za specifičen projekt sprejeta končna odločitev o investiciji (angl.: Final Investment Decision)
GRIP	Regionalni investicijski načrt (angl.: Gas Regional Investment Plan)
IAP	projekt povezave mednarodnega plinovodnega omrežja (angl.: Ionian Adriatic Pipeline)
NEP	Nacionalni energetski program
NOKI	Načrt odzivanja na kibernetne incidente
NRO	Nacionalni regulativni organ
NSKL	Nadzornik za skladnost
NS	Nadzorni svet družbe Plinovodi d.o.o.
NUS	Informacijsko podprta storitev za uporabnike prenosnega sistema (angl. Network user service)
ODS	Operater distribucijskega sistema
OPS	Operater prenosnega sistema
PCI	Projekt skupnega interesa (angl.: Project of Common Interest)
RK NS	Revizijska komisija Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o.
SZP	Stisnjeni zemeljski plin; (angl.: Compressed natural gas (CNG))
SUNP	Sistem upravljanja neprekinjenega poslovanja
SUVI	Sistem upravljanja varovanja informacij
TYNDP	Desetletni razvojni načrt (angl.: Ten-Year Network Development Plan)
TP	Trgovalna platforma
UZP	Utekočinjen zemeljski plin (angl.: Liquefied Natural Gas (LNG))
VIP	Vertikalno integrirano podjetje
VOC	Varnostno operativni center kibernetne varnosti
VT	Virtualna točka
VTP	Virtualna točka za plin
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah
ZOP	Zakon o oskrbi s plini
XDR	Zaščita infrastrukture in podatkov pred zlorabo, poškodbami in nepooblaščenimi dostopi (angl. Extended Detection and Response)

1 UVOD

Pravni okvir zagotavljanja skladnosti

Družba Plinovodi d.o.o. na podlagi odločbe Agencije za energijo št. 533-100/2011-20/134 z dne 11. 7. 2012 in sklepa Vlade o imenovanju št. 36020-3/2012/3 z dne 25. 10. 2012 deluje kot neodvisni operater prenosnega sistema.

Za opravljanje dejavnosti operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina je družba Plinovodi pridobila odločbo o certificiranju št. 533-100/2011-20/134 z dne 11. 7. 2012, ki jo je izdal regulativni organ, to je Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija), in v kateri je ugotovljeno, da izpolnjuje vse zahteve za neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina.

Na podlagi določil Direktive 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 2003/55/ES (Uradni list EU, L 211, 14/08/2009, v nadaljevanju Direktiva 2009/73) in Energetskega zakona (Uradni list RS, št. 60/19 - uradno prečiščeno besedilo, 65/20, 158/20 - ZURE, 121/21-ZSROVE, 172/21-ZOEE, v nadaljevanju EZ-1) mora operater prenosnega sistema za izpolnjevanje zahtev o certificiranju izpolnjevati zahteve iz 189. do 202. člena EZ-1. EZ-1 v poglavju o neodvisnem operaterju prenosnega sistema določa tudi omejeno možnost medsebojnega povezovanja vertikalno integriranega podjetja z neodvisnim operaterjem prenosnega sistema.

Pravni okvir zagotavljanja skladnosti je v letu 2021 temeljil na EZ-1. ZOP je začel veljati 12. 1. 2022. Ker je ZOP v času izdelave tega poročila v veljavi in je ta spremenil poimenovanje dejavnosti družbe, se po ZOP v tem poročilu ne uporablja več naziv »operater prenosnega sistema zemeljskega plina«, ampak »operater prenosnega sistema plina«.

Upošteva se tako Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1) kot EZ-1 izhaja, da je možnost vplivanja družbe Plinhold d.o.o. kot obvladujoče družbe v obdobju leta 2021 na upravljanje in poslovanje družbe Plinovodi kot odvisne družbe treba presoјati z vidika zakonskih omejitev in zahtev glede zagotavljanja neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema.

Operater prenosnega sistema zemeljskega plina mora v ta namen na podlagi 197. člena EZ-1 pripraviti Program za zagotavljanje skladnosti (v nadaljevanju program), ki določa cilje in ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja ter posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev teh ciljev.

Agencija je 1. marca 2012 podala soglasje (št. 533-100/2011-08-134) k programu. Soglasje je začelo veljati 16. 7. 2012, to je z dnem dokončnosti odločbe o certificiranju operaterja prenosnega sistema.

Nadzorni organ je po predhodnem soglasju (št. 533-100/2011-16/134 z dne 12. 4. 2012) agencije imenoval nadzornika za skladnost, ki spremlja izvajanje programa in poroča nadzornemu organu ter izdaja priporočila o njegovem izvaјanju.

Poročilo o izvajanju programa za zagotavljanje skladnosti v letu 2021 vsebuje predstavitev aktivnosti in ukrepov, ki so bili izvedeni za učinkovito izvajanje programa, s katerim se določajo posebne obveznosti, ki jih morajo izpolniti zaposleni pri izvajalcu gospodarske javne službe dejavnost operaterja prenosnega sistema plina², to je v družbi Plinovodi d.o.o., glede zagotavljanja dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji in cilji Direktive 2009/73/ES o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in (EZ-1).

Nadzornik za skladnost pri spremljanju in izvajanju programa v letu 2021 ni ugotovil dodatnih vsebinskih pomanjkljivosti. Program, h kateremu je regulativni organ dal soglasje št. 533-100/2011-58/134, po oceni nadzornika za skladnost zajema aktivnosti in ukrepe, ki so potrebni za učinkovito preprečevanje diskriminatornega ravnanja zaposlenih.

Poročilo bo objavljeno na spletni strani družbe Plinovodi d.o.o. in posredovano regulativnemu organu ter nadzornemu svetu družbe Plinovodi d.o.o.

1.1 Opredelitev vertikalno integriranega podjetja

Vertikalno integrirano podjetje je določeno skladno z Direktivo 2009/73/ES in EZ-1. Je podjetje ali skupina podjetij plinskega gospodarstva, v katerih lahko nadzor izvaja ista oseba ali iste osebe, in sicer neposredno ali posredno, in v katerih podjetje ali skupina podjetij opravlja vsaj eno od dejavnosti prenosa, distribucije, UZP ali skladiščenja in vsaj eno od dejavnosti pridobivanja ali dobave zemeljskega plina.

Bistveni elementi definicije vertikalno integriranega podjetja so naslednji:

- da gre za eno ali več podjetij plinskega gospodarstva;
- da nadzor in izvajanje odločilnega vpliva nad omrežnimi dejavnostmi in dejavnostmi pridobivanja ali dobave energije izvaja ista oseba ali osebe;

Vertikalno integrirano podjetje ali njegov del so v letu 2021 sestavljala naslednja podjetja:

- Južni tok Slovenija d.o.o., družba za prenos zemeljskega plina,
- Plinovodi, družba za upravljanje s prenosnim sistemom, d.o.o.,
- Plinhold, upravljanje plinske infrastrukture, d.o.o.,
- Slovenski državni holding, d. d.

1.1.1 Skupina podjetij plinskega gospodarstva

V letu 2021 so skupino podjetij plinskega gospodarstva predstavljale družbe:

- Južni tok Slovenija d.o.o., družba za prenos zemeljskega plina,
- Plinovodi, družba za upravljanje s prenosnim sistemom, d.o.o.,
- Plinhold, upravljanje plinske infrastrukture, d.o.o.,
- Slovenski državni holding, d.d.,
- Nafta Lendava, proizvodnja naftnih derivatov, d.o.o., Lendava,
- Geoenergo, raziskave in pridobivanje surove nafte in zemeljskega plina d.o.o.

² Zakon o oskrbi s plini (ZOP) je spremenil poimenovanje dejavnosti družbe, po ZOP se ne uporablja več naziv »operater prenosnega sistema zemeljskega plina«, ampak »operater prenosnega sistema plina«

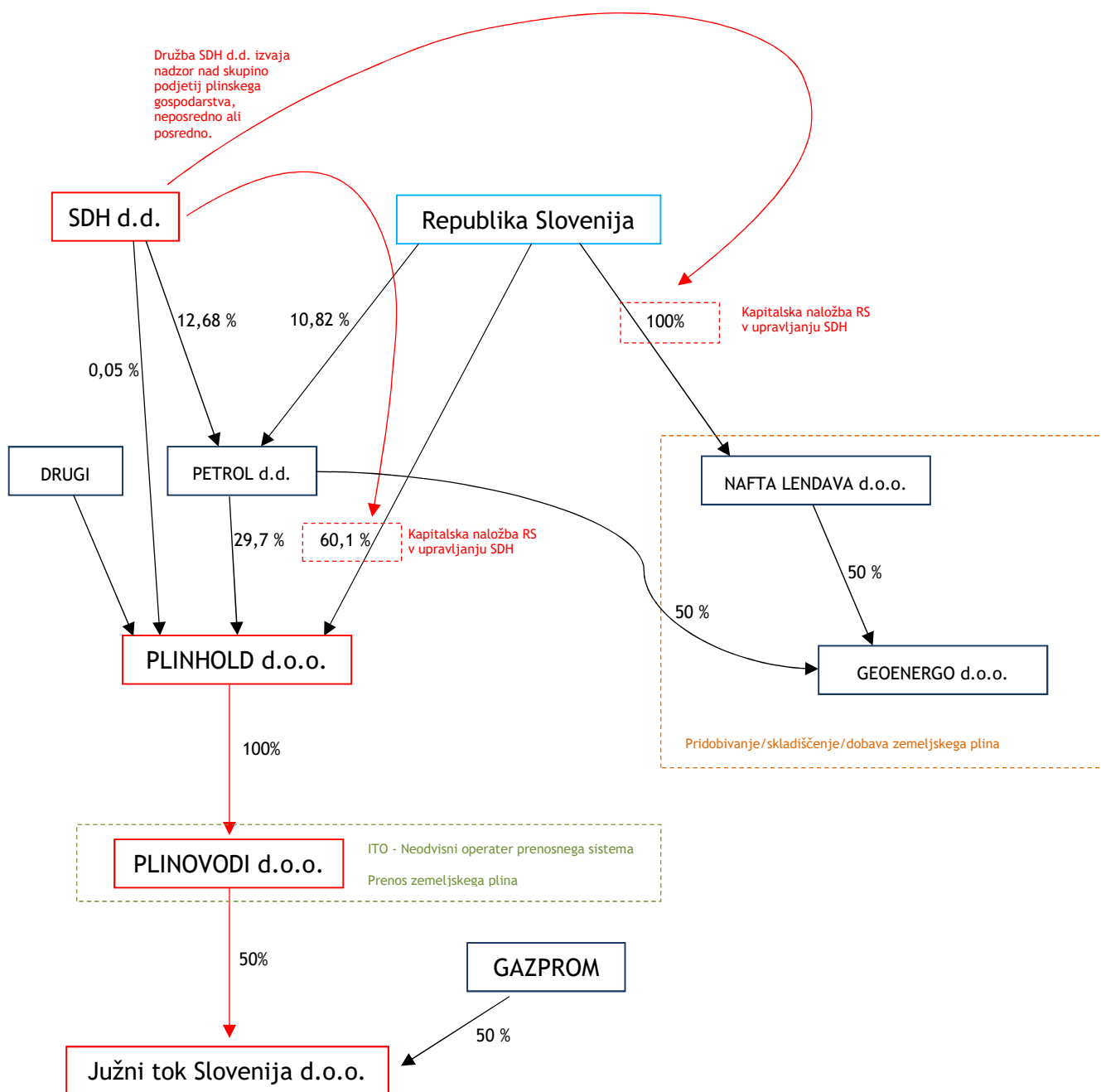

EK je v svojih interpretacijah Direktive 2009/73/ES zavzemala stališče, da je treba določbe te direktive razlagati v smislu doseganja ciljev, ki jih zasleduje. Pri tem se sklicuje na doktrino »effet utile«, ki zahteva, da mora biti pravo EU interpretirano tako, da dosega predvideni učinek - v konkretnem primeru učinkovito ločevanje prenosa od proizvodnje ali dobave. Učinkovito ločevanje med omrežnimi in neomrežnimi dejavnostmi bi lahko bilo ogroženo, če bi lahko osebe, ki nadzirajo dobavno ali proizvodno podjetje, izkoristile svoj vpliv na neplinsko podjetje za posreden vpliv na prenosno ali distribucijsko podjetje. Zato EK v svojih stališčih opozarja, da je vsaj kar zadeva omejitve, ki veljajo za vodstvo in zaposlene v operaterju prenosnega sistema in varovanje poslovno koristnih informacij, lahko obseg vertikalno integriranega podjetja širši in lahko vključuje tudi podjetja, ki niso podjetja plinskega gospodarstva³.

Širšo razlago je utrdila tudi Sodba sodišča Evropske unije z dne 2. 9. 2021 (Zadeva C-718/18, Evropska komisija proti Zvezni republiki Nemčiji v zvezi s prenosom Direktiv 2009/72 in 2009/73). Sodišče Evropske unije je presodilo, da se pojem „VIP“, kot je opredeljen v členu 2, točka 21, Direktive 2009/72 in členu 2, točka 20, Direktive 2009/73, sicer nanaša na „*elektroenergetska podjetja*“ oziroma na „*podjetja plinskega gospodarstva*“, vendar na podlagi opredelitev, ki sledijo cilju v splošnem interesu, to je zagotoviti „*dejansko ločevanje*“, ni mogoče sklepati, da so deli VIP, ki ne delujejo na področju električne energije ali zemeljskega plina, izključeni iz tega pojma, tako da ne spadajo na področje uporabe določb direktiv 2009/72 in 2009/73, ki se nanašajo na dejansko ločevanje, v smislu člena 9(8) teh direktiv. Ozka razlaga pojma »VIP« po mnenju Sodišča Evropske unije ne bi ogrozila le cilja zagotavljanja dejanskega ločevanja, ampak bi povzročila tudi umetno delitev podjetja, ki ne ustreza gospodarski resničnosti.

Sodišče Evropske unije se je s sodbo z dne 2. 9. 2021 (Zadeva C-718/18) opredelilo do širše razlage pojma VIP, ki lahko vključuje tudi podjetja, ki niso podjetja »plinskega gospodarstva« z namenom zagotoviti cilje dejanskega ločevanja.

³ Sodba sodišča Evropske unije z dne 2.9.2021 (Zadeva C-718/18), Evropska komisija proti Zvezni republiki Nemčiji (Prenos direktiv 2009/72 in 2009/73)

Slika 1: Lastniške povezave na dan 31.12. 2021 med družbami, ki opravljajo dejavnosti proizvodnje ali dobave zemeljskega plina in dejavnost prenosa zemeljskega plina

Družba Nafta Lendava d.o.o. skladno z družbeno pogodbo opravlja med drugim tudi dejavnost pridobivanja nafte in zemeljskega plina. Njena pridružena družba Geoenergo d.o.o., ki je v 50-odstotnem lastništvu Nafta Lendava d.o.o., skladno z družbeno pogodbo poleg pridobivanja zemeljskega plina opravlja še dejavnost distribucije in trgovanja s plinastimi gorivi.

Lastniške strukture VIP ter povezanih podjetij (Slika 1) se v primerjavi z letom 2020 v letu niso spreminjale.

SDH d.d. skupaj s kapitalsko naložbo države in Kapitalsko družbo d.d. predstavlja z 32,2-odstotnim deležem tudi v letu 2021 največjega delničarja v družbi Petrol d.d. Skupni delež se je v primerjavi z letom 2020 zmanjšal za 0,1 % zaradi zmanjšanja števila delnic Kapitalske družbe d.d.

1.1.2 Izvajanje nadzora in odločilnega vpliva iste osebe

Nadzor je določen z Direktivo 2009/73/ES in pomeni kakršne koli pravice, pogodbe ali druga sredstva, ki vsako zase ali skupaj in ob upoštevanju ustreznih dejanskih ali pravnih okoliščin omogočajo izvajanje odločilnega vpliva v podjetju, zlasti:

- a) z lastništvom ali pravico do uporabe celotnega ali dela premoženja podjetja;
- b) s pravicami ali pogodbami, ki zagotavljajo odločilen vpliv na sestavo, glasovanje ali odločitve organov podjetja.

Družba SDH d.d. skupaj s podjetji Južni tok Slovenija d.o.o., Plinovodi d.o.o., Plinhold d.o.o., Nafta Lendava d.o.o. in Geoenergo d.o.o. predstavlja skupino podjetij plinskega gospodarstva, v katerih izvaja nadzor ena oseba, to je družba SDH d.d., in sicer neposredno ali posredno. Skupina teh podjetij opravlja vsaj eno od dejavnosti prenosa, distribucije, UZP ali skladiščenja in vsaj eno od dejavnosti pridobivanja ali dobave zemeljskega plina.

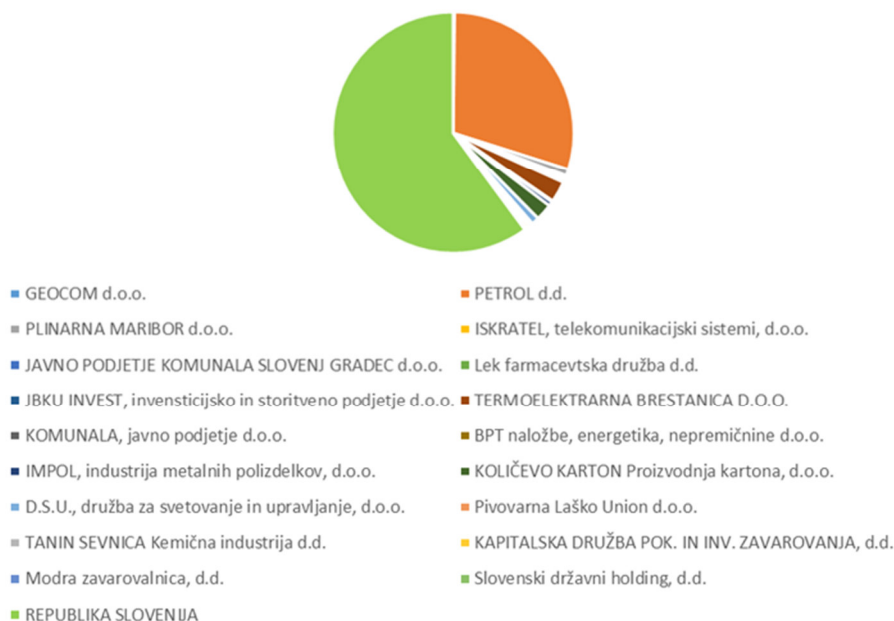
1.2 Lastniška struktura vertikalno integriranega podjetja

Družba Plinovodi d.o.o. je v skladu z ZGD-1 pravno samostojna družba, ki je bila od 1. 1. 2017 do 27. 6. 2017 povezana družba z družbo Geoplin, ker je imela družba Geoplin večinski delež, in sicer 100-odstotni delež v družbi Plinovodi d.o.o. Na podlagi statusnega preoblikovanja družbe Geoplin je bil na podlagi oddelitve z dnem 28. 6. 2017 opravljen prenos delov premoženja družbe Geoplin na novo družbo, to je družbo Plinhold d.o.o., ki se je ustanovila zaradi oddelitve (oddelitev z ustanovitvijo nove družbe). Družba Plinovodi d.o.o. je od 28. 6. 2017 povezana družba z družbo Plinhold d.o.o., v kateri ima družba Plinhold d.o.o. večinski delež, in sicer 100-odstotni delež v družbi Plinovodi d.o.o. Družba Plinhold d.o.o. predstavlja obvladujočo družbo, družba Plinovodi d.o.o. pa odvisno družbo po ZGD.

Družba Petrol d.d. je tako postala 49,56-odstotna lastnica družbe Geoplin d.o.o., država pa 52,26-odstotna lastnica družbe Plinhold d.o.o., pri čemer pa je država v Geoplinu ohranila 25,01-odstotni lastniški delež. Sklep o menjavi poslovnih deležev je postal pravnomočen 22. 2. 2018, kar je bil pogoj za sklenitev pogodbe o prodaji in nakupu poslovnega deleža SDH in KAD v družbi Geoplin d.o.o. Na podlagi te pogodbe sta SDH in KAD prodala svoja poslovna deleža v družbi Geoplin d.o.o. kupcu - družbi Petrol d.d.

Država je z nakupom poslovnih deležev družbe Zavarovalnica Triglav (prej Salnal) v družbi Plinhold d.o.o. pridobila dodatni 7,84-odstotni lastniški delež v, s čimer se je skupni lastniški delež države v družbi Plinhold d.o.o. povečal na 60,10 %. Lastniška struktura družbe Plinhold d.o.o. se v primerjavi z letom 2020 ni spremenila.

Lastniška struktura družbe PLINHOLD d.o.o.

Slika 2: Lastniška sestava družbe Plinhold d.o.o. na dan 31.12.2021

Zap.	Naziv družbenika družbe Plinhold d.o.o.	Delež v %
1.	GEOCOM d.o.o.	0,19 %
2.	Petrol d.d.	29,70 %
3.	PLINARNA MARIBOR d.o.o.	0,92 %
4.	ISKRATEL, telekomunikacijski sistemi, d.o.o., Kranj	0,15 %
5.	JAVNO PODJETJE KOMUNALA SLOVENJ GRADEC d.o.o.	0,34 %
6.	Lek farmacevtska družba d.d.	0,40 %
7.	JBKU INVEST, investicijsko in storitveno podjetje d.o.o.	0,06 %
8.	TERMoelektrarna BRESTANICA D.O.O.	2,84 %
9.	KOMUNALA, javno podjetje d.o.o.	0,09 %
10.	BPT naložbe, energetika, nepremičnine d.o.o.	0,07 %
11.	IMPOL, industrija metalnih polizdelkov, d.o.o.	0,61 %
12.	KOLIČEVO KARTON Proizvodnja kartona, d.o.o.	2,23 %
13.	D.S.U., družba za svetovanje in upravljanje, d.o.o. - RS	1,02 %
14.	Pivovarna Laško Union d.o.o.	0,14 %
15.	TANIN SEVNICA Kemična industrija d.d.	0,38 %
16.	KAPITALSKA DRUŽBA POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA, d.d.	0,43 %
17.	Slovenski državni holding, d.d.	0,05 %
18.	Republika Slovenija	60,1 %

Tab 1: Lastniška sestava družbe Plinhold na dan 31.12.2020 v odstotkih

Edini družbenik družbe Plinovodi d.o.o., tj. družba Plinhold d.o.o., je od 22. 2. 2018, ko je sklep o menjavi poslovnih deležev postal pravnomočen, v večinski državni lasti, kar se je v letu 2018 neposredno odražalo tudi na področju vsebin in obsegu predpisov ter

Lastniška struktura družbe Plinhold se v primerjavi z letom 2020 ni spremenila.

priporočil SDH, ki jih je družba Plinovodi d.o.o. upoštevala. Skladno z EZ-1 družba Plinovodi d.o.o. opravlja dejavnost operaterja prenosnega sistema plina, družba Plinhold d.o.o. pa dejavnost finančnih storitev (razen zavarovalništva in dejavnosti pokojninskih skladov) in dejavnost holdingov. Skupaj družbi tvorita vertikalno integrirano podjetje.

Kljub lastniški spremembi družbe Plinovodi d.o.o. v letu 2017 predstavlja družba Plinovodi še naprej del vertikalno integriranega podjetja skladno z EZ-1, saj gre za skupino podjetij plinskega gospodarstva, znotraj katere se izvaja tudi dejavnost prenosa plina, pri čemer lahko ista oseba ali osebe izvajajo nadzor v smislu 17. točke 159. člena EZ-1, saj ima oseba neposredno ali posredno možnost izvajati odločilen vpliv na podjetje, ki je operater prenosnega sistema, kar se tiče uporabe celotnega ali dela premoženja tega podjetja, sestave, glasovanja ali odločitev organov podjetja.

Republika Slovenija in SDH imata na dan 31. 12. 2020 večinski poslovni delež v družbi Plinhold d.o.o., neposredno skupaj 60,15 %, s katerim upravlja družba SDH. Republika Slovenija ima v Plinholdu 60,10-odstotni delež.

Svoja korporativna upravičenja skladno z ZGD do družbe Plinhold d.o.o. družba SDH izvaja še posredno preko družb, v katerih ima Republika Slovenija ali SDH poslovni delež in ga SDH upravlja (KAD d.d., D.S.U. d.o.o, Petrol d.d.).

Družba Petrol d.d. je drugi največji družbenik družbe Plinhold d.o.o. v 29,70-odstotnem deležu. Družba Petrol d.d. opravlja tudi dejavnost trgovanja in dobave zemeljskega plina. V letu 2021 je družba Petrol d.d. uresničevala svoja korporativna upravičenja skladno z ZGD in družbeno pogodbo do družbe Plinhold d.o.o. glede izvrševanja glasovalnih pravic, imenovanja članov nadzornega sveta, uprave ali organov, ki pravno zastopajo družbo Plinhold d.o.o.

2 DOSEGANJE CILJEV PROGRAMA ZA ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI

Cilji programa so:

- zagotavljanje dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji in cilji Direktive 2009/73/ES, uredb Evropske skupnosti in vsakokrat veljavne nacionalne zakonodaje;
- dosledno in dejansko spoštovanje načela preglednosti in nediskriminatornosti v odnosu do vseh udeležencev na trgu, še posebej v odnosih z vertikalno integriranim podjetjem;
- varovanje tajnosti poslovno občutljivih podatkov, ki jih dobi med izvajanjem svoje poslovne dejavnosti operater prenosnega sistema;
- preprečevanje diskriminatornega razkrivanja poslovno koristnih podatkov.

3 PREGLED IZPOLNJEVANJA UKREPOV ZA URESNIČITEV CILJEV PROGRAMA

3.1 Pregled izpolnjevanja splošnih ukrepov za vse zaposlene

Nadzornik za skladnost je v letu 2021 nadziral izpolnjevanje splošnih ukrepov za uresničitev ciljev programa s strani zaposlenih. Po informacijah, s katerimi je nadzornik za skladnost razpolagal, nihče od zaposlenih v letu 2021 ni izvajal nobenih posrednih ali neposrednih navodil vertikalno integriranega podjetja v zvezi z izvajanjem vsakodnevnih dejavnosti operaterja prenosnega sistema, upravljanjem sistema ali dejavnostmi, potrebnimi za pripravo 10-letnega razvojnega načrta.

Vsi zaposleni pri operaterju prenosnega sistema v strukturi upravljanja so v letu 2021 zagotavljali dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji Direktive 2009/73/ES in EZ-1. Zaposleni skrbijo, nadzornik za skladnost pa nadzira, da so ti pogoji izpolnjeni ves čas veljavnosti certifikata oziroma izvajanja gospodarske javne službe dejavnosti operaterja prenosnega sistema.

Operater prenosnega sistema mora pravočasno obveščati nadzornika za skladnost in regulativni organ o vseh načrtovanih transakcijah, zaradi katerih bi bila potrebna ponovna proučitev pogojev za izdajo certifikata. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da na podlagi prejetih informacij, ki jih je prejel od zaposlenih v letu 2021, ni bilo takšne, zaradi katere bi bila proučitev pogojev za izdajo certifikata ponovna potrebna.

Zaposleni, ki so pri operaterju prenosnega sistema odgovorni za upravljanje, vključno s tistimi, ki so odgovorni za izvršno upravljanje, so zagotavljali dejansko neodvisnost, tako da nobena od teh oseb ni imela nobene druge poklicne funkcije ali odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa v nobenem delu vertikalno integriranega podjetja, ki ni operater prenosnega sistema, ter od njega niso pridobivale finančnih koristi ali imeli poslovnega odnosa z njegovimi delničarji oziroma družbeniki s kontrolnim deležem. Zaposleni, ki so odgovorni za upravljanje, in tiste osebe, ki neposredno poročajo poslovodstvu družbe o zadevah, povezanih z obratovanjem, vzdrževanjem in razvojem omrežja, so podpisali izjavo za leto 2021, s katero so potrdili svojo neodvisnost, kot to določa EZ-1.

Plačilo oseb, odgovornih za upravljanje, in članov uprave ter zaposlenih pri operaterju prenosnega sistema v letu 2021 ni bilo odvisno od dejavnosti ali rezultatov vertikalno integriranega podjetja.

Poslovodstvo operaterja prenosnega sistema je samostojno v okviru svojih pristojnosti in odgovornosti sprejemalo potrebne odločitve in opravljalo potrebna dejanja za zagotavljanje neodvisnega ravnanja operaterja prenosnega sistema.

Vsi zaposleni pri operaterju prenosnega sistema v strukturi upravljanja so razkrivali podatke, ki so potrebni za konkurenčno delovanje trga na način, da so bili podatki ažurno in nediskriminatorno objavljeni na spletni strani (www.plinovodi.si), tako da so uporabnikom prenosnega sistema zagotavljali zadostne, pravočasne in zanesljive podatke, nadzornik za skladnost pa je to preverjal.

Zaposleni so redno objavljali vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti ter aktualni ponudbi in povpraševanju na sekundarnem trgu.

Zaposleni so redno objavljali vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti ter aktualni ponudbi in povpraševanju na sekundarnem trgu.

3.1.1 Priprava 10-letnega razvojnega načrta omrežja za obdobje 2022-2031

Na podlagi 200. člena EZ-1 mora operater prenosnega sistema vsako leto najkasneje do 1. junija, po posvetovanju z vsemi ustreznimi zainteresiranimi stranmi, sprejeti in predložiti regulativnemu organu 10-letni razvojni načrt omrežja za obdobje 2022-2031 (v nadaljevanju razvojni načrt), ki mora temeljiti na obstoječi in predvideni ponudbi in povpraševanju in mora vsebovati učinkovite ukrepe za zagotovitev ustreznosti sistema in zanesljivosti oskrbe. Za prva tri leta tega načrta mora operater prenosnega sistema priložiti tudi naložbeni načrt, usklajen z razvojnimi načrtom in izdelan v skladu z metodologijo, kot je določena v EZ-1.

Operater prenosnega sistema je izvedel posvetovanje z vsemi zainteresiranimi stranmi tako, da je objavil predlog razvojnega načrta na svoji spletni strani med 16. 4. 2021 in 16. 5. 2021 ter zainteresirano javnost povabil k podaji pripomb. V času razgrnitve predloga razvojnega načrta je operater prenosnega sistema prejel pripombe dveh zainteresiranih strani. Ena pripomba je bila zgolj informativne narave, drugo pripombo pa je operater prenosnega sistema proučil in podal odgovor ter vse skupaj predložil v vednost nacionalnemu regulativnemu organu - agenciji.

Nadzornik za skladnost je pri pripravi razvojnega načrta aktivno sodeloval s pripravljavci razvojnega načrta v družbi in se redno udeleževal sestankov, s čimer je spremljal potek aktivnosti in zagotavljal, da so te potekale pregledno in nepristransko ter skladno z EZ-1. Nadzornik za skladnost je pri tem spremljal tudi aktivnosti nadzornega organa, da ni sprejemal kakršnih koli odločitev, ki bi vplivale na dejavnosti, ki so potrebne za pripravo razvojnega načrta omrežja v skladu z 200. členom EZ-1 ali bi bile povezane z njimi.

Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) se je skladno z EZ-1 o razvojnem načrtu posvetovala z vsemi dejanskimi in možnimi uporabniki sistema, in sicer na odprt in pregleden način, tako da je 11. 6. 2021 na svoji spletni strani objavila razvojni načrt ter pozvala vse dejanske in možne uporabnike sistema k podaji pripomb. Med posvetovalnim postopkom, ki

se je zaključil 12. 7. 2021, agencija ni prejela nobene pripombe oziroma predloga dejanskih ali možnih uporabnikov sistema.

Agencija je proučila predloženi razvojni načrt in pripombe, ki jih je operater prenosnega sistema prejel v času svoje javne obravnave. Prav tako je agencija v skladu z metodologijo za naložbeni načrt proučila tudi naložbeni načrt ter operaterju prenosnega sistema v dopisu z dne 27. 8. 2021 podala svoje pripombe in predloge k razvojnemu in naložbenemu načrtu. Pripombe agencije so se nanašale na ustrezno opredelitev naložb v širitev prenosnega sistema in naložb v povečanje obratovalne zanesljivosti sistema.

Agencija je od operaterja prenosnega sistema zahtevala tudi proučitev alternativne možnosti izvedbe naložbe »Ureditev nadomestnih prostorov in dostopa«. Agencija je zahtevala tudi pojasnila vzrokov povišanja načrtovanih stroškov naložbe R51c Kozarje - Vevče in naložbe R51b TE-TOL Fužine/Vevče, kot tudi, da operater prenosnega sistema razkrije in podrobneje pojasni načrtovane naložbe, ki jih je uvrstil v »Ostale naložbe«.

Razvojni načrt, predložen oktobra 2021, je v skladu s predpisi in zato je agencija 22. 11. 2021 podala pozitivno soglasje k Desetletnemu razvojnemu načrtu prenosnega plinovodnega omrežja za obdobje 2022-2031.

Operater prenosnega sistema je 26. 10. 2021 agenciji posredoval popravljeni in dopolnjeni verziji razvojnega in naložbenega načrta. Agencija je po proučitvi zadnje verzije razvojnega načrta (oktober 2021) ugotovila, da ta skladno z EZ-1 opredeljuje za udeležence na trgu glavno infrastrukturo za prenos, ki jo je treba v naslednjih desetih letih zgraditi ali posodobiti in vsebuje vse že sprejete naložbe ter opredeljuje nove naložbe, ki jih je treba izpeljati v naslednjih treh letih. Podan je bil tudi časovni okvir za vse naložbene projekte. Operater prenosnega sistema je v razvojnem načrtu ustrezno upošteval tudi pripombe iz posvetovalnega postopka in pripombe oziroma predloge, ki jih je podala agencija.

Pri proučitvi skladnosti razvojnega načrta z nezavezujočim desetletnim razvojnim načrtom omrežja za Evropsko unijo Ten-Year Network Development Plan 2021 (v nadaljevanju: TYNDP) je agencija ugotovila manjše neskladnosti v navedbi predvidenih let aktiviranja posameznih naložb. Ker je šlo v tem primeru za projekte, za katere še ni sprejeta dokončna odločitev o gradnji, je agencija razumela ugotovljene neusklajenosti kot posledico časovnega zamika med poročanjem podatkov za pripravo TYNDP in razvojnega načrta. V razvojnem načrtu so tako navedeni podatki iz TYNDP, le da so ti podatki posodobljeni in zato natančneje podajajo predvidene časovne roke. Agencija je navedene neskladnosti ocenila kot manj pomembne in posledično tako niso vplivale na spremembo razvojnega načrta.

Agencija je na podlagi proučitve razvojnega načrta, 22. 11. 2021 podala soglasje k Desetletnemu razvojnemu načrtu prenosnega plinovodnega omrežja za obdobje 2022-2031.

Nadzornik za skladnost od zaposlenih ali tretjih oseb ni prejel nobenih informacij, ki bi nakazovale na kakršna koli neposredna navodila s strani vertikalno integriranega podjetja v zvezi z izvajanjem vsakodnevnih dejavnosti operaterja prenosnega sistema, upravljanjem omrežja ali dejavnostmi, potrebnimi za pripravo razvojnega načrta, zato ocenjuje, da je bil postopek izvedbe vseh aktivnosti za pripravo razvojnega načrta izveden na pregleden in nepristranski način ter skladno z zahtevami EZ-1.

3.1.2 Naložbeni načrt

Naložbe, ki imajo podlago v razvojnem in naložbenem načrtu, je operater prenosnega sistema načrtoval tako, da nepristransko zagotavljajo odpravo ozkih grl v sistemu in dolgoročno zmogljivost sistema, ki bo zadostila razumnemu povpraševanju in zanesljivosti oskrbe, še posebej brez pristranskih koristi vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela. Poslovodstvo operaterja prenosnega sistema je usklajen naložbeni načrt skupaj z razvojnim načrtom omrežja za obdobje 2022-2031 pravočasno predložilo agenciji, ta pa je v okviru presoje ugotovila, da je v naložbenem načrtu načrtovana razpoložljivost virov financiranja naložb ustrezna, pri čemer agencija ni ugotavljala usklajenosti finančnih in ekonomskih kazalnikov s kriteriji iz metodologije za naložbeni načrt, saj predloženi naložbeni načrt ni vseboval naložb, ki bi zahtevale tovrstno presojo. Presojala pa je skladnost naložb z razvojnimi merili in pri tem ugotovila, da je naložbeni načrt usklajen z zadnjo verzijo razvojnega načrta in rezultati njegovega javnega posvetovanja ter izdelan v skladu z metodologijo za naložbeni načrt, kot to določa EZ-1. Vpliv naložb v notranje omrežje in čezmejne naložbe na izkoriščenost obstoječe energetske infrastrukture je bil ocenjen kot »nevtralen« ali kot »pozitiven«.

Agencija pri ocenjevanju naložbenega načrta ni uporabila meril zanesljivosti oskrbe, saj naložbeni načrt ni vseboval novih naložb, za katere bi se ocenjevala usklajenost z merili zanesljivosti oskrbe.

3.1.3 Komercialni in finančni odnosi z vertikalno integriranim podjetjem

Vertikalno integrirano podjetje ali njegov del sestavljajo naslednja podjetja:

- Južni tok Slovenija d.o.o., družba za prenos zemeljskega plina,
- Plinovodi, družba za upravljanje s prenosnim sistemom, d.o.o.,
- Plinhold, upravljanje plinske infrastrukture, d.o.o.,
- Slovenski državni holding, d.d.

Družba Plinhold v letu 2021 ni imela drugih povezanih družb, ki bi bile v njeni 100-odstotni lasti, razen družbe Plinovodi.

Družba Plinovodi v letu 2021 z vertikalno integriranim podjetjem ali z njim povezano družbo ali na pobudo ali v interesu teh družb ni sklenila nobenega pravnega posla, tudi ni storila ali opustila nobenega dejanja na pobudo ali v interesu teh podjetij ali z njimi povezanih družb, kjer bi prišlo do prikrajšanja družbe. Prav tako družba ni prejela nobenih nadomestil za prikrajšanje, ker take pogodbe ni sklenila.

Družba Plinovodi je v letu 2021 izvedla eno finančno transakcijo z vertikalno integriranim podjetjem na podlagi ZGD-1, to je izplačilo dobička njenemu edinemu družbeniku.

Operater prenosnega sistema regulativnemu organu ni predložil v soglasje nobene komercialne in finančne pogodbe ali sporazuma z vertikalno integriranim podjetjem, ker v obravnavanem koledarskem obdobju take pogodbe ni sklenil.

Vsi zaposleni so v vseh komercialnih in finančnih odnosih z vertikalno integriranim podjetjem obvezani, da ravnajo izključno pod tržnimi pogoji. Operater prenosnega sistema vodi natančno evidenco (arhiv) komercialnih in finančnih odnosov, s katerimi je seznanjen tudi

nadzornik za skladnost. Operater prenosnega sistema v letu 2021 ni sklenil nobenih poslov z vertikalno integriranim podjetjem.

3.2 Zagotavljanje neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema v splošni strukturi upravljanja

3.2.1 Pregled izpolnjevanja ukrepov za osebe, odgovorne za izvršno upravljanje

Osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, vključno s tistimi, ki tem osebam neposredno poročajo o zadevah, povezanih z obratovanjem, vzdrževanjem in razvojem omrežja, v letu 2021 pri operaterju prenosnega sistema niso imele poslovnega odnosa z njegovimi družbeniki s kontrolnim deležem. Nadzornik za skladnost je prejel pisno izjavo teh oseb, da v letu 2021 niso imeli odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa v delu vertikalno integriranega podjetja, ki ni operater prenosnega sistema (Plinhold in SDH), in od njega niso pridobivali finančnih koristi ali imeli poslovnega odnosa z njegovimi delničarji oziroma družbeniki s kontrolnim deležem.

Zaposleni so v letu 2021 vse aktivnosti, procese in vse naloge oziroma poslovanje izvajali neodvisno in s službami, organiziranimi v okviru pravne osebe operaterja prenosnega sistema.

Osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, zagotavljajo, nadzornik za skladnost pa spremlja, da noben del vertikalno integriranega podjetja ne daje operaterju prenosnega sistema v najem svojega osebja ali zanj opravlja storitev ali zanj najema osebja, zaposlenega v drugem delu vertikalno integriranega podjetja, ali za operaterja prenosnega sistema opravlja storitev, ki jo upravlja drugi del vertikalno integriranega podjetja. Nadzornik za skladnost je pri pregledu potencialnih razmerij v letu 2021 ugotovil, da operater prenosnega sistema ne razpolaga s pogodbami, ki bi bile v nasprotju s temi določili.

Zaposleni so pri sodelovanju z regulativnim organom ali z državnimi organi delovali samostojno in neodvisno od vertikalno integriranega podjetja ter pri tem posebno skrb namenjali zagotavljanju nediskriminatornosti in pri tem spodbujali delovanje trga z zemeljskim plinom.

Zaposleni so pripravljali finančne načrte družbe in posamezne politike za izvrševanje le-teh, tako da vertikalno integriranemu podjetju ni bil omogočen dostop do informacij ali zbirov podatkov, ki bi mu omogočale konkurenčne prednosti pri nastopanju na trgu z zemeljskim plinom.

Ekonomski sektor pri operaterju prenosnega sistema ima v ta namen izdelane in usklajene obrazce za konsolidirano poročanje vertikalno integriranemu podjetju (obvladujoče družbe) skladno z ZGD-1 in EZ-1 na način, da vertikalno integriranemu podjetju niso bile razkrite informacije ali zbir podatkov, ki bi mu omogočale konkurenčne prednosti pri nastopanju na trgu z zemeljskim plinom.

Osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, so pripravljale razvojno strategijo družbe in posamezne politike za izvrševanje razvojne strategije neodvisno od vertikalno integriranega podjetja, tako da je zagotovljena stalna dobičkonosnost družbe največ v višini, ki jo regulativni organ priznava kot upravičen donos na sredstva.

Regulativni organ je bil v letu 2021 obveščen o evidenci vseh sklenjenih pogodb o prenosu z uporabniki sistema različnih ročnosti, o bilančnih pogodbah ter tekoče o vseh novih sklenjenih pogodbah.

Pri pripravi politike zadolževanja družbe in predlaganju stopnje zadolževanja družbe so zaposleni, ki so odgovorni za upravljanje, upoštevali kapitalsko sposobnost družbe.

Politika zadolževanja družbe in stopnja zadolževanja družbe izhajata iz sprejetega razvojnega načrta, ki temelji na obstoječi in predvideni ponudbi in povpraševanju ter naložbenem načrtu. Pri tem je operater prenosnega sistema upošteval omejitve, ki izhajajo iz splošnih aktov regulativnega organa, ter omejitve, ki izhajajo iz podpisane garancijske pogodbe s strani Slovenske izvozne družbe, d.d., (v nadaljevanju SID banka). V primerjavi z letom 2020 sta stopnji kapitalske pokritosti osnovnih sredstev in dolgoročnosti financiranja ostali skoraj nespremenjeni. Koeficient gospodarnosti, marža EBITDA in donosnost kapitala izkazujejo nekaj nižje vrednosti kot v letu 2020. Kazalniki finančnih zavez so skladni z zahtevami Garancijske pogodbe in boljši od načrtovanih.

Zaposleni, ki so odgovorni za upravljanje, so pri izpolnjevanju okoljskih zahtev s strani uporabnikov prenosnega sistema zagotavljali, da so te izpolnjene na nediskriminatorni način. Izvedena je bila tudi zunanja presoja skladnosti z zahtevami ISO 14001:2004.

3.2.2 Vertikalno integrirano podjetje - Plinhold

Edini družbenik operaterja prenosnega sistema, to je družba Plinhold, je v letu 2021 sklical dve seji skupščine, na katerih:

- se je seznanil s sprejetim Letnim poročilom družbe Plinovodi d.o.o. za poslovno leto 2020;
- se je seznanil s sprejetim sklepom o uporabi bilančnega dobička za leto 2020;
- se je seznanil z dokumentom Odziv Poslovodstva družbe Plinovodi d.o.o. na Poročilo neodvisnega revizorja z mnenjem s pridržki;
- se je seznanil z dokumentom Politika prejemkov Poslovodstva družbe Plinovodi d.o.o., ki jo je NS družbe Plinovodi d.o.o. sprejel 26. 8. 2020;
- je odpoklical Petra Graška, Hinka Šolinca, Alojza Kovšeta in Tiborja Šimonko z mesta članov NS tako, da jim je mandat prenehal 31. 8. 2021;
- je z dnem 1. 9. 2021 za novo štiriletno mandatno obdobje imenoval nove člane NS, in sicer: Tiborja Šimonko, Boštjana Napasta, Žarka Furmana in Janeza Žlaka ter
- je pooblastil Poslovodstvo družbe za vpis spremembe članov NS družbe v sodni register.

Nadzornik za skladnost je v letu 2021 spremljal, da vertikalno integrirano podjetje ni neposredno ali posredno po svojih predstavnikih v organih operaterja prenosnega sistema določalo ravnanja operaterja prenosnega sistema pri dejavnostih in upravljanju sistema ter zagotavljanju konkurenčnosti tega delovanja ali pri dejavnostih, potrebnih za pripravo 10-letnega načrta za razvoj omrežja.

Vertikalno integrirano podjetje ni določalo ravnanja operaterja prenosnega sistema pri dejavnostih in upravljanju sistema.

Vertikalno integrirano podjetje se je v letu 2021 vzdržalo vseh dejanj, ki bi operaterja prenosnega sistema ovirala pri izpolnjevanju obveznosti EZ-1 ali nanj vplivale, ter od operaterja prenosnega sistema ni zahtevalo, da mora od njega pridobiti kakršna koli dovoljenja za izpolnjevanje teh obveznosti.

Družba Plinhold opravlja dejavnost finančnih storitev in dejavnost holdingov. Računovodske izkaze operaterja prenosnega sistema je v letu 2021 revidiral revizor, ki je revidiral računovodske izkaze v družbi Plinhold.

3.2.3 Nadzorni organ

Nadzorni organ operaterja prenosnega sistema je med poslovnim letom 2021 v okviru svojih pristojnosti aktivno spremljal in nadziral poslovanje družbe Plinovodi d.o.o. skladno z ZGD-1 in z omejitvami, kot jih določa EZ-1. Nadzorni organ družbe Plinovodi d.o.o. sestavlja šest članov, ki so imenovani oziroma izvoljeni za obdobje štirih let.

V obravnavanem obdobju je deloval v naslednji sestavi:

- Tibor Šimonka, predsednik od 1. 6. 2018,
- Peter Grašek, član od 1. 2. 2018, namestnik predsednika od 20. 3. 2018 do 31. 8. 2021,
- Aleš Šuštar, član od 7. 4. 2017,
- Rok Vozel, član od 7. 4. 2017,
- Hinko Šolinc, član od 25. 7. 2019 do 31. 8. 2021,
- Alojz Kovše, član od 1. 2. 2018 do 31. 8. 2021,
- Janez Žlak, član od 1. 9. 2021,
- Žarko Furman, član od 1. 9. 2021, namestnik predsednika od 2. 9. 2021 dalje,
- Boštjan Napast, član od 1. 9. 2021.

Nadzorni organ družbe je v letu 2021 izvedel osem rednih sej, na katerih je obravnaval strateške in redne zadeve, vezane na poslovanje družbe, med pomembnejše sodijo:

- se je seznanil s Poročilom o realizaciji naložb družbe Plinovodi d.o.o. v letu 2020;
- se je seznanil s Poročilom o tveganjih družbe Plinovodi d.o.o. ;
- se je seznanil s Poročilom o izvajanju Finančnega načrta za leto 2020;
- je potrdil Letno poročilo družbe za poslovno leto 2020;
- je obravnaval Poročilo o odnosih do povezanih družb za leto 2020 skupaj s Poročilom neodvisnega revizorja in Izjavo posloводства, ki je del Poročila o odnosih do povezanih družb in tudi sestavni del poslovnega poročila;
- se je seznanil z informacijo o aktivnostih družbe za obvladovanje epidemije covid-19;
- se je seznanil s Poročilom o delu nadzornega sveta za leto 2020;
- je odločal o delitvi bilančnega dobička leta 2020;
- se je seznanil s Poročilom o izvajanju Finančnega načrta v obdobju januar-marec 2021, januar-junij 2021 in januar-september 2021;
- se je seznanil s predlagano spremembo dimenzije izgradnje prenosnega plinovoda M6 Ajdovščina - Lucija ter soglašal s predlaganim financiranjem projekta;
- se je seznanil s Priporočili in pričakovanji SDH v zvezi s pravili o drugih pravicah članov organov vodenja in zadal Posloводство družbe, da najkasneje do septembra 2021 pripravi osnutek Pravil o drugih pravicah članov organov vodenja;
- je sprejel Pravila o drugih pravicah članov Posloводства družbe;

- se je seznanil s Poročilom o izvajanju programa za zagotavljanje skladnosti v letu 2020 v družbi Plinovodi d.o.o. ;
- se je seznanil z dopisom revizijske družbe PwC z dne 7. 6. 2021 in s celotno dokumentacijo v zvezi s postopkom revizije za leto 2020;
- je sprejel predlog revizijske družbe PwC za prenehanje pogodbenega razmerja s sporazumno prekinitvijo pogodbe o izvajanju storitve zunanje revizije;
- se je seznanil s pooblastilom Revizijske komisije NS (RK) Poslovodstvu družbe za pripravo razpisne dokumentacije za oddajo storitve zunanje revizije za naslednje 3-letno obdobje;
- je sprejel osnutek Finančnega načrta za obdobje 2022-2024;
- je za nov mandat za predsednika NS imenoval g. Šimonko;
- je za nov mandat za namestnika predsednika NS imenoval g. Furmana;
- je odpoklical mag. Blanko Vezjak kot zunanjo članico RK NS;
- je za predsednika RK NS imenoval Žarka Furmana;
- je za člana RK NS imenoval Aleša Šuštarja;
- je za zunanjega strokovnjaka RK NS imenoval prof. dr. Marka Hočevarja;
- je imenoval revizijsko družbo Deloitte Revizija d.o.o. za revizijo Letnega poročila za leta 2021, 2022 in 2023;
- se je seznanil s Poročilom o izvajanju aktivnosti na podlagi sprejete Politike notranjega nasledstva v družbi Plinovodi d.o.o. ;
- se je seznanil z aktivnostmi, vezanimi na ureditev nadomestnih poslovnih prostorov;
- je sprejel Finančni načrt družbe za obdobje 2022-2024;
- se je seznanil s Finančnim koledarjem družbe za leto 2022.

Nadzornik za skladnost se je udeležil vseh sej nadzornega sveta in na sejah podajal mnenja, predloge in opozarjal na morebitne kršitve programa, s čimer je zmanjševal tveganja za nastop neskladnosti z energetske zakonodajo.

Nadzorni organ v letu 2021 ni sprejemal odločitev, ki bi vplivale na aktivnosti, ki so potrebne za pripravo razvojnega načrta omrežja v skladu z EZ-1 ali bi bile povezane z njimi, in ni preprečeval sprejemanja nobenih odločitev, zaradi česar bi se lahko preprečile ali zadržale naložbe, ki bi jih bilo treba v skladu z razvojnimi načrtom omrežja izvesti v naslednjih treh letih.

Nadzorni organ v letu 2021 ni sprejemal odločitev, ki bi vplivale na aktivnosti, potrebne za pripravo razvojnega načrta omrežja v skladu z EZ-1 ali bi bile povezane z njimi.

3.2.4 Revizijska komisija nadzornega sveta

Revizijska komisija nadzornega sveta družbe Plinovodi (RK NS) je začela s svojim delovanjem s 1. 1. 2020. RK NS sestavljajo trije člani, od tega je en član zunanji strokovnjak zunanji strokovnjak s področja računovodstva in revidiranja.

RK NS je delovala v naslednji sestavi:

- Peter Grašek, predsednik od 1. 1. 2020 do 31. 8. 2021,
- Hinko Šolinc, član od 1. 1. 2020 do 31. 8. 2021,
- Blanka Vezjak, zunanja članica od 1. 1. 2020 do 2. 9. 2021,
- Žarko Furman, predsednik od 2. 9. 2021,
- Aleš Šuštar, član od 2. 9. 2021,
- Marko Hočevar, zunanji član od 2. 9. 2021.

RK je v okviru svojih pristojnosti aktivno spremljala in nadzirala poslovanje družbe Plinovodi d.o.o. ter v letu 2021 izvedla devet rednih sej, na katerih je obravnavala zadeve, vezane na poslovanje družbe.

Nadzornik za skladnost se je udeležil vseh sej RK NS, spremljal razprave in podajal mnenja pri vsebinah v povezavi z zagotavljanjem skladnosti z energetske zakonodajo in Programom, kar je prispevalo k zmanjšanju tveganj za nastop neskladnosti.

3.2.5 Poročilo neodvisnega revizorja k letnemu poročilu

Revizijska družba Deloitte revizija d.o.o. (v nadaljevanju: revizijska družba) je marca 2022 izdala poročilo neodvisnega revizorja na podlagi izvedene revizije računovodskih izkazov družbe Plinovodi d.o.o. v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja (MSR) za leto 2021 in Uredbo (EU) št. 537/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o posebnih zahtevah v zvezi z obvezno revizijo subjektov javnega interesa (Uredba). Poročilo je bilo 21. 3. 2021 predstavljeno revizijski komisiji družbe Plinovodi d.o.o. Revizijska družba je revidirala računovodske izkaze družbe Plinovodi d.o.o., ki vključujejo bilanco stanja na dan 31. decembra 2021, izkaz poslovnega izida, izkaz drugega vseobsegajočega donosa, izkaz gibanja kapitala in izkaz denarnih tokov za tedaj končano leto ter pojasnila k računovodskim izkazom, vključujoč povzetek bistvenih računovodskih usmeritev.

Po mnenju revizijske družbe računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pošteno predstavljajo finančni položaj družbe na dan 31. decembra 2021 ter njeno finančno uspešnost in denarne tokove za tedaj končano leto v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi.

Po mnenju Revizijske družbe Deloitte revizija d.o.o. računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pošteno predstavljajo finančni položaj družbe na dan 31. decembra 2021 ter njeno finančno uspešnost in denarne tokove.

3.2.6 Poročilo neodvisnega revizorja o odnosih do povezanih družb

Revizijska družba je pregledala poročilo o odnosih do povezanih družb, ki ga je pripravilo poslovodstvo družbe Plinovodi d.o.o. Poročilo prikazuje vse pravne posle, ki jih je družba Plinovodi d.o.o. sklenila v poslovnem letu, ki se je končalo na dan 31. 12. 2021 z obvladujočo družbo ali z njo povezanimi družbami ali na pobudo ali v interesu teh družb, in vsa druga dejanja, ki jih je storila ali opustila na pobudo ali v interesu teh družb v preteklem poslovnem letu, skladno s tretjim, četrtem in petim odstavkom 545. člena Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 18/2021 z dne 9. 2. 2021 s spremembami; ZGD-1).

Na podlagi razgovora s poslovodstvom in drugimi osebami v družbi Plinovodi d.o.o. se je revizijska družba seznanila s postopki, ki jih družba Plinovodi d.o.o. uporablja za prepoznavanje pogodb in poslov s povezanimi družbami, ki jih je treba vključiti v poročilo, ter z načinom določanja višine nadomestil in povračil pri poslih, ki so predstavljeni v poročilu, in ugotavljanja morebitnega prikrajšanja. Izvedeni so bili tudi analitični postopki za preverjanje skladnosti navedb v poročilu s poslovnimi knjigami družbe ter poizvedbe pri članih organov upravljanja družbe glede navedbe v poročilu ter tveganjih, povezanih z njim. V zvezi z razkritji v poročilu je revizijska družba pridobila pisne predstavitve, ki jih je podalo poslovodstvo družbe.

Na podlagi opravljenih postopkov in pridobljenih dokazov revizijska družba potrjuje, da ni opazila ničesar, zaradi česar ne bi verjela, da:

- so v poročilu o odnosih do povezanih družb za leto, ki se je končalo 31. decembra 2021, navedbe v vseh pomembnih pogledih točne;
- ni bila pri pravnih poslih, navedenih v poročilu, glede na okoliščine, ki so bile znane ob sklenitvi teh poslov, vrednost izpolnitve družbe v pomembnem pogledu nesorazmerno visoka;
- ne obstajajo okoliščine, ki bi glede drugih dejanj, navedenih v poročilu, kazale bistveno drugačno oceno prikrajšanosti od tiste, ki jo je dalo poslovodstvo, vse ob upoštevanju opredeljenih sodil.

3.3 Register tveganj

Nadzornik za skladnost ima za namen učinkovitega upravljanja s tveganji pri zagotavljanju dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema v splošni strukturi upravljanja skladno s pogoji Direktive 2009/73/EK, EZ-1 in Odločbe o certificiranju vzpostavljen register tveganj, ki temelji na pojasnilih in priporočilih, ki jih je izdala EK v zvezi z ločevanjem operaterjev prenosnih sistemov od dejavnosti dobave in proizvodnje. Z registrom tveganj nadzornik za skladnost identificira in oceni tista področja oziroma aktivnosti v družbi, ki predstavljajo največje tveganje za nastanek neskladnosti s programom in lahko vplivajo na stopnjo neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema.

Register tveganj je sistematični proces strokovnih sodb o verjetnih škodljivih ravnanjih in dogodkih. Predstavlja seznam prepoznanih tveganj za nastanek neskladnosti, kjer so ocenjene kategorije »vpliv dogodka« in »verjetnost nastanka dogodka«.

Na podlagi registra tveganj je nadzornik za skladnost v obravnavanem obdobju prepoznal največje tveganje pri varovanju podatkov in informacij.

Z registrom tveganj se tveganja za nastop neskladnosti ustrezno upravljajo, so identificirana in ocenjena. Na podlagi registra tveganj je nadzornik za skladnost zaposlenim predlagal ukrepe, ki zmanjšujejo stopnjo tveganj za nastop neskladnosti.

Glavne skupine prepoznanih tveganj nadzornika za skladnost skladno s programom so:

- splošno tveganje diskriminatornega ravnanja (tveganja, da zaposleni ne zagotavljajo dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema, še posebej v povezavi z vertikalno integriranim podjetjem);
- tveganja glede varovanja in objave podatkov (tveganja, da zaposleni ne varujejo tajnosti poslovno občutljivih podatkov in ne zagotavljajo preglednosti in nediskriminatornosti z objavo podatkov);
- tveganja pri izvajanju storitev (tveganje, da zaposleni vseh storitev brez kakršne koli diskriminacije ne nudijo vsem uporabnikom prenosnega sistema pod enakimi pogoji);
- tveganja pri zagotavljanju nediskriminatornega dostopa do prenosnega omrežja (tveganje, da zaposleni ne zagotavljajo dostopa tretjih strani do prenosnega omrežja na nediskriminatoren način in diskriminirajo uporabnike sistema v korist vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela);
- tveganja pri zagotavljanju nediskriminatornih in preglednih postopkov (tveganje, da zaposleni ne izdelajo, ne izvajajo in ne objavljajo takojšnjih, nediskriminatornih in

preglednih mehanizmov za dodeljevanje prenosnih zmogljivosti in preglednih postopkov za upravljanje prezasedenosti).

Pri pripravi in posodobitvah kataloga tveganj družbe Plinovodi d.o.o. je nadzornik za skladnost nastopal v funkciji nadzora nad prepoznanimi tveganji v družbi za področja, ki so v povezavi z zagotavljanjem skladnosti s programom. Nadzornik za skladnost je v obravnavanem obdobju z registrom tveganj prepoznaval tveganja ter njihove ocene na vseh nivojih v okviru organizacijskih enot, funkcij in procesov. V postopku nadzora je ocene iz registra tveganj primerjal z ocenami iz kataloga tveganj družbe veljavnega v letu 2020. Nadzornik za skladnost je po izvedeni primerjavi ugotovil, da so v katalogu tveganj identificirana vsa tveganja iz registra tveganj ter da so ocene tveganj iz kataloga tveganj primerljive z registrom tveganj.

3.4 Zaupnost podatkov

Zaposleni so v letu 2021 varovali tajnost poslovno občutljivih podatkov, ki jih je dobil operater prenosnega sistema med izvajanjem svoje poslovne dejavnosti, tako da je bil omogočen dostop do poslovno občutljivih podatkov samo tistim zaposlenim, ki so jih potrebovali pri svojem delu ali odločanju. Pri upravljanju in dostopu do podatkov, ki imajo naravo poslovne skrivnosti, je vsak zaposleni upošteval *Pravilnik o varovanju poslovnih skrivnosti in poslovno občutljivih podatkov* ter *Pravilnik o varstvu osebnih podatkov*.

Nadzornik za skladnost v letu 2021 ni prejel od zaposlenih ali tretjih oseb nobene pritožbe v zvezi z razkrivanjem poslovno občutljivih podatkov.

Nadzornik za skladnost je pristojne osebe za informacijsko tehnologijo (v nadaljevanju IT) redno obveščal o zahtevah glede načina varovanja tajnosti podatkov in dostopov do poslovno občutljivih informacij in z njimi uskladi odprta vprašanja glede načina zagotavljanja zaupnosti podatkov.

Nihče od zaposlenih ni razkrival poslovno občutljivih podatkov kateri koli tretji osebi, razen če:

- je pogodbeni stranka operaterja prenosnega sistema podala pisno soglasje operaterju prenosnega sistema za posredovanje ali razkritje zaupnih podatkov tretji osebi;
- so poslovno občutljivi podatki postali javni podatki;
- se podatki, ki so po zakonu javni, ali podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev niso mogli določiti kot poslovno občutljivi podatki.

Nadzornik za skladnost v letu 2021 ni prejel od zaposlenih ali tretjih oseb nobene pritožbe v zvezi z razkrivanjem poslovno občutljivih podatkov.

3.5 Razkrivanje in objava podatkov

Zaposleni so zagotavljali preglednost in nediskriminatornost podatkov, ki so potrebni za konkurenčno delovanje trga na način, da so podatke sproti in nediskriminatorno objavljali na spletni strani (www.plinovodi.si), tako da so uporabnikom prenosnega sistema zagotavljali zadostne, pravočasne in zanesljive podatke.

Vse podatke in razkritja, ki jih zahteva zakonodaja, so zaposleni objavljali na smiselni, nediskriminatorni, količinsko jasni ter uporabnikom prenosnega sistema prijazen način. Zaposleni so pri izpolnjevanju nalog v zvezi z dostopom tretjih strani do prenosnega sistema zagotavljali zadostne, pravočasne in nepristranske informacije, ki so drugim operaterjem prenosnih sistemov v drugih državah ter uporabnikom prenosnega sistema zagotavljale prenos zemeljskega plina. Pritožb v zvezi z neizpolnjevanjem stopnje informiranosti nadzornik za skladnost v letu 2021 ni prejel.

Nadzornik za skladnost v letu 2021 ni prejel pritožb od uporabnikov sistema v zvezi z neizpolnjevanjem stopnje informiranosti.

Zaposleni, ki so odgovorni za vzdrževanje prenosnega sistema, so na spletni strani (www.plinovodi.si) objavili vsa načrtovana obdobja za vzdrževanje, ki bi lahko vplivala na pravice uporabnikov sistema, izhajajoč iz pogodb o prenosu, ter ustrezne operativne informacije.

Objava je vsebovala vse spremembe načrtovanih obdobj za vzdrževanje in obvestila o nenačrtovanem vzdrževanju, takoj ko je operater prenosnega sistema imel to informacijo na voljo. V obdobju vzdrževanja je operater prenosnega sistema redno objavljali posodobljene informacije o podrobnostih, pričakovanem trajanju in posledicah vzdrževanja. V letu 2021 operater prenosnega sistema ni prejel pritožbe v zvezi z nezadostnimi objavami informacij glede vzdrževanja prenosnega sistema.

3.5.1 Posredovanje poslovno občutljivih podatkov neznanim prejemnikom

Zaposleni so preverjali pravilnost elektronskih poštnih naslovov, da bi preprečil posredovanje poslovno občutljivih podatkov neznanim prejemnikom, še posebej prejemnikom vertikalno integriranega podjetja in njegovim delom. Zato so zaposleni skrbeli, da varujejo poslovno občutljive podatke pri pošiljanju množičnih elektronskih sporočil, ki so naslovljena tako na zaposlene pri operaterju prenosnega sistema kot tudi na osebe v vertikalno integriranem podjetju, in njegovim delom, z namenom, da se prepreči posredovanje poslovno občutljivih podatkov brez dovoljenja.

3.6 Ravnanje do vertikalno integriranega podjetja pri upravljanju s podatki

Zaposleni so pripravljali in izvajali naloge, tako da vertikalno integriranemu podjetju in njegovim delom ni bil omogočen dostop do poslovno občutljivih podatkov, ki bi mu omogočale konkurenčne prednosti pri nastopanju na trgu z zemeljskim plinom.

Zaposleni so preprečevali diskriminatorno ravnanje pri upravljanju s podatki, pri čemer niso delili sistemov ali opreme IT in sistemov za varnostni dostop z nobenim delom vertikalno integriranega podjetja. Nadzornik za skladnost pri spremljanju upravljanja s podatki in zagotavljanja samostojne in neodvisne uporabe informacijske tehnologije in sistemov za varnostni dostop ni ugotovil kršitev oziroma z njimi ni bil seznanjen s strani zaposlenih.

Pri izbiri svetovalcev oziroma zunanjih izvajalcev za sisteme ali opremo informacijske tehnologije in sisteme za varnostni dostop so zaposleni v okviru javnih naročil upoštevali, da niso bili isti, kot jih uporablja vertikalno integrirano podjetje. Nadzornik za skladnost je pri operaterju prenosnega sistema sodeloval z zaposlenimi, ki so odgovorni za izvajanje postopkov javnih naročil in jih opozarjal na potrebno vključitev določbe o preprečevanju istih svetovalcev oziroma zunanjih izvajalcev neposredno v razpise za javna naročila tam, kjer je to potrebno. Operater prenosnega sistema je določbe o preprečevanju istih svetovalcev oziroma zunanjih izvajalcev vključeval v javna naročila kot enega izmed pogojev za sodelovanje v predmetnem javnem naročilu.

Nadzornik za skladnost je vse zaposlene poučil in opozarjal o načinu in primernem ravnanju z dokumenti, mediji ali drugimi poslovno občutljivimi podatki. Zato so zaposleni v skupnih prostorih in območjih, dostopnih za obiskovalce ali druge osebe, ki niso zaposlene v podjetju, z dokumenti, mediji ali drugimi podatki ravnali odgovorno, pri čemer jih niso puščali na fotokopirnih strojih, tiskalnikih ali mizah v sejnih ali drugih skupnih sobah. Zaposleni niso razpravljali o poslovno občutljivih podatkih v skupnih prostorih in območjih, dostopnih za obiskovalce. Pri uporabi skupnih prostorov se zaposleni niso pogovarjali o poslovno občutljivih podatkih v prisotnosti obiskovalcev in drugih oseb, še posebej ne v prisotnosti zaposlenih iz vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela.

3.6.1 Varovanje podatkov in informacij na področju informacijske tehnologije

Operater prenosnega sistema ima na področju kibernetske varnosti implementiranih več naprednih varnostnih rešitev za zagotavljanje informacijske varnosti in obvladovanja varnostnih groženj v in izven družbe. Od začetka leta 2021 je implementiran Sistem upravljanja varovanja informacij (SUVI). Aktivnosti, ki so se na podlagi SUVI izvajale v obravnavanem obdobju, so bile vezane na postopke upravljanja in varovanja informacij, posodobitve podpornih dokumentov upravljanja z informacijami in na izobraževanje zaposlenih. Vsebine SUVI so skladne s standardom SIST ISO/IEC 27001:2007.

Z namenom zagotavljanja ustrezne stopnje informacijske varnosti ima operater prenosnega sistema na področju kibernetske varnosti implementiranih več naprednih kibernetskih rešitev z različnimi mehanizmi obrambe in več sloji zaščite pred kibernetskimi napadi. V obravnavanem obdobju je operater prenosnega sistema namenjal ustrezno pozornost preprečevanju možnosti lateralnega gibanja škodljive programske kode med notranjimi mrežami sistemov. Z namenom takojšnjega odzivanja na potencialne kibernetske grožnje so vse implementirane tehnične varnostne rešitve povezane v sistem za upravljanje varnostnih informacij in dogodkov (SIEM, Security Information and Event Management), ki je nadalje povezan z Varnostno operativnim centrom kibernetske varnosti (VOC), ki izvaja spremljanje in detekcijo zaznanih anomalij v režimu 24/7.

V letu 2021 je bila dodatna pozornost namenjena zaščiti končnih točk, kjer je bila zaščita nadgrajena z napredno XDR (angl. Extended Detection and Response) rešitvijo za zaščito končnih točk pred znanimi in neznanimi zlonamernimi programi ter pred izrabo ranljivosti legitimnih programov.

Operater prenosnega sistema izvaja vrsto aktivnosti za učinkovito preprečitev ali ublažitev posledic morebitnega kibernetskega napada.

Operater prenosnega sistema je sledil varnostnim smernicam in dobrim praksam pri zagotavljanju ustrezne stopnje varnosti informacijskih sistemov, kot sta ločevanje

procesnega in poslovnega omrežja in zagotavljanje sodobne zaščite končnih točk pred znanimi in neznanimi informacijskimi grožnjami. Operater prenosnega sistema je dosledno sledil obvestilom, povezanim z informacijsko varnostjo, ki jih objavljata Nacionalni odzivni center za kibernetično varnost (SI-CERT) in Urad Vlade RS za informacijsko varnost, ter izvajal vse potrebne in priporočene ukrepe z namenom zagotavljanja čim višje stopnje kibernetične varnosti. V letu 2021 je operater prenosnega sistema implementiral Načrt odzivanja na kibernetične incidente (NOKI) ter tako zaokrožil varnostno dokumentacijo, ki jo sestavljata Sistem upravljanja varovanja informacij (SUVI) in Sistem upravljanja neprekinjenega poslovanja (SUNP). Nadgradil je sistem varnostnega kopiranja podatkov, ki deluje po principu preslikav in kompresije podatkov. Zaradi zanesljivosti shranjevanja podatkov pred kibernetičnimi kriminalci navedene naprave in pristope uporabljata tudi bančni in vojaški sektor. Implementirane so vrste tehničnih zaščit, sprejetih postopkov varovanja, zaznavanja in odzivanja v primeru kibernetičnih incidentov - vse z namenom preprečevanja kibernetičnih incidentov in zmanjševanja potencialne škode v primeru uspešnega kibernetičnega napada ter z namenom zagotavljanja neprekinjenega delovanja kritične infrastrukture.

Zaposleni, odgovorni za IT, so skrbeli, da se ob kadrovskih spremembah zaposlenih (nove zaposlitve, odhodi zaposlenih, sprememba delovne funkcije zaposlenih itd.) takoj spremenijo pravice glede dostopa do podatkov skladno z zahtevami delovnega mesta. Seznam uporabnikov, ki dostopajo do poslovno občutljivih podatkov, je bil redno posodobljen. Zaposleni, ki so odgovorni za IT, so preprečevali dostop do informacijskih sistemov, skupnih podatkovnih baz, datotek in strežnikov nepooblaščenim osebam, še posebej zaposlenim v vertikalno integriranem podjetju in njegovim delom. Nadzornik za skladnost je spremljal aktivnosti in bil o njih tudi obveščen.

3.6.2 Neodvisni varnostni pregled informacijskega sistema

Operater prenosnega sistema izvaja neodvisen varnostni pregled informacijskega sistema s strani preizkušenega zunanjega izvajalca vsako liho leto. V letu 2021 je bil izveden neodvisni varnostni pregled informacijskega sistema s strani priznanega zunanjega izvajalca. Zunanji pregled je zajemal pregled javno dostopnih storitev, podrobni varnostni pregled platforme EPUS (Enotna platforma uporabnikov sistema), pregled notranjega omrežja in storitev ter pregled procesnega dela omrežja.

Ključne ugotovitve neodvisnega varnostnega pregleda so bile:

- v času pregleda ni bilo zaznanih kritičnih tveganj,
- informacijski sistem družbe ima vgrajene sodobne varnostne rešitve,
- operater prenosnega sistema ima zagotovljeno neprestano spremljanje in odziv na varnostne dogodke.

V letu 2021 ni prišlo do kibernetičnih vdorov v informacijski sistem operaterja prenosnega sistema.

Ključne ugotovitve v letu 2021 na področju IT pri operaterju prenosnega sistema so naslednje:

- informacijski sistemi so delovali varno in zanesljivo;
- vzdrževanje poslovnih in procesnih informacijskih sistemov je bilo izvedeno skrbno;
- izvajala se je obnova in nadgradnja informacijske infrastrukture kot podlaga za nemoteno delovanje informacijskih sistemov;
- informacijski sistemi so se ustrezno nadgrajevali in posodabljali;
- z varnostnimi nadgradnjami so se odpravljale ranljivosti informacijskih sistemov;
- pravice dostopov do informacij so se urejale skladno z zahtevami delovnega procesa in SUVI;
- informatika pri operaterju prenosnega sistema se razvija na način, da se zagotovi dolgoročna primernost informacijskih rešitev;
- zaradi predvidenih načrtovanih aktivnosti na področju informacijskega sistema kot celote se bo zmanjševanje IT tveganj nadaljevalo;
- povečuje se delež lastnega razvoja namenskih informacijskih rešitev ter pomen lastno razvitih rešitev za poslovanje družbe;
- velika pozornost se je v obravnavanem obdobju namenila zagotavljanju ustrezne kibernetske varnosti, vključno z naprednim varnostnim kopiranjem podatkov.

Operater prenosnega sistema v letu 2021 ni imel vdorov, kršitev ali drugih dejanj, ki bi lahko ogrozili varnost ali stabilnost informacijskega sistema kot celote ali povzročila škodo oz. razkritje informacij.

Informacijski sistemi, ki jih operater prenosnega sistema uporablja, delujejo varno in zanesljivo. Stalno razvijajoče in spreminjajoče se poslovno okolje v energetske sektorju, ki se kaže skozi nove tehnološke izzive, povečanje obsega podatkov, izmenjav podatkov, digitalizacijo poslovanja, nove zakonodajne zahteve in povečevanje obsega naprav, pa nakazuje na nove izzive v smislu obvladovanja tveganj.

3.7 Načrtovanje in izvajanje storitev

3.7.1 Izvajanje storitve prenosa, uravnoteženja, izravnave odstopanj, obračuna bilančnih razlik in prodaje zmogljivosti na sekundarnem trgu

Zaposleni so vse storitve brez kakršnega koli razlikovanja nudili vsem uporabnikom prenosnega sistema pod enakimi pogoji, pri čemer ti pogoji ne omejujejo, izkrivljajo ali onemogočajo konkurence pri dobavi.

Operater prenosnega sistema je obvezan, da za vertikalno integrirano podjetje izvaja enake storitve kot za druge uporabnike prenosnega sistema, in sicer storitve prenosa, izravnave odstopanj, obračuna bilančnih razlik in prodaje zmogljivosti na sekundarnem trgu. Vse storitve odobri ali je z njimi seznanjen regulativni organ. V letu 2021 operater prenosnega sistema ni izvajal storitev za vertikalno podjetje ali njegov del.

V letu 2021 operater prenosnega sistema ni izvajal storitev za vertikalno podjetje ali njegov del.

Operater prenosnega sistema za pregledno in nepristransko izvajanje storitve uravnoteženja in izravnave odstopanj uporablja spletno informacijsko podprto platformo Virtualna točka za plin (VTP), v kateri so zajete vse tri storitve: (a) virtualna točka (VT), kjer se izvajajo transakcije; (b) trgovalna platforma (TP) in (c) oglasna deska (OD).

Uravnoteženje prenosnega sistema:

Operater prenosnega sistema z uravnoteženjem prenosnega sistema uravnava količino zemeljskega plina v prenosnem sistemu tako, da sledi dnevnim načrtom prenosa in kupuje oziroma prodaja količine zemeljskega plina glede na potrebe po zagotavljanju optimalnih obratovalnih stanj prenosnega sistema na dnevni ravni.

V letu 2021 je operater prenosnega sistema na TP kupil ali prodal 291 GWh plina za uravnoteženje prenosnega sistema. Uporabniki prenosnega sistema so v obravnavanem obdobju dobavili v prenosni sistem več plina, kot so ga iz prenosnega sistema prevzeli za namen predaje končnim uporabnikom v Sloveniji in za čezmejni prenos.

V primerjavi z letom 2020 je operater prenosnega sistema uravnotežil 41,4 GWh manj plina, kar nakazuje na boljšo izravnanoost samih uporabnikov prenosnega sistema. Skupno je bilo v letu 2021 izvedenih 69 prodajnih in 181 nakupnih transakcij, kar nakazuje, da so uporabniki prenosnega sistema porabili več plina, kot so ga dobavili.

Nihanje cen plina na evropskih trgih v letu 2021 je bilo zelo izrazito. Cene zemeljskega plina so dosegle nepredstavljivo visoko raven še zlasti v zadnjem četrtletju leta 2021, kar je posledično povzročalo velike spremembe v prenosu plina povsod po Evropi. Cene plina so se v letu 2021 gibale od 16 EUR/MWh v februarju do 177 EUR/MWh v decembru in z dnevnimi nihanji cen tudi do 39 EUR/MWh.

Operater prenosnega sistema je omogočal uporabnikom izravnave konic odjema zemeljskega plina za krajša časovna obdobja, pri čemer je sledil dnevnim načrtom prenosa zemeljskega plina. Na podlagi učinkovitega izvajanja vseh optimizacijskih aktivnosti je bilo doseženo večje odstopanje količin v letu 2021 v primerjavi z letom prej.

Odstopanje količin v letu 2021 je bilo večje v primerjavi z letom prej.

Na podlagi metodologije za določitev veljavne cene za obračun stroškov dnevnega odstopanja, določene v sistemskih obratovalnih navodilih, operater prenosnega sistema za obračun stroškov dnevnega odstopanja uporablja mejno prodajno ceno, če je količina dnevnega odstopanja pozitivna, oziroma mejno nakupno ceno, če je količina dnevnega odstopanja negativna. Mejna prodajna cena in mejna nakupna cena se za vsak obračunski dan dobave oblikujeta na podlagi referenčnih tržnih cen iz trgovanja z nazivnimi produkti na TP. Mejna prodajna in mejna nakupna cena sta dnevno objavljena na spletni strani www.plinovodi.si.

Virtualna točka za plin

Transakcije na prostem in izravnalnem trgu se izvajajo prek spletne informacijsko podprte platforme VTP (Virtualna točka za plin). Vsakodnevno izvajanje transakcij z zemeljskim plinom se med člani VTP izvaja v okviru VT na pregleden in nepristranski način. Transakcij, ki se izvajajo na prostem trgu, se lahko udeležujejo vsi registrirani člani VTP, medtem ko so na izravnalnem trgu udeleženci v transakciji le nosilci bilančnih skupin in operater prenosnega sistema. Pogodbeni odnosi z uporabniki sistema so bili usklajeni pregledno in nepristransko. Tudi v letu 2021 je operater prenosnega sistema nastopal kot organizator izravnalnega trga.

Med uporabniki VTP je bilo v letu 2021 izvedenih 2.176 transakcij in izmenjanih 1.867 GWh plina, kar je 172 GWh več kot v letu 2020 in 435 GWh več kot v letu 2019.

Na VTP je bilo v letu 2021 izvedenih največ transakcij v primerjavi s preteklimi leti.

Operater prenosnega sistema je na svoji spletni strani redno objavljaj vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti prenosnega sistema zemeljskega plina na območju Republike Slovenije. Objavljeni so bili vsi aktualni dokumenti in obrazci, prav tako tudi ponudba in povpraševanje po prenosnih zmogljivostih na sekundarnem trgu.

Prenos zemeljskega plina

Ob koncu leta 2021 je bilo v RS aktivnih 17 bilančnih skupin (BS), devet od teh je tudi dobavljalo zemeljski plin slovenskim uporabnikom.

Operater prenosnega sistema je BS obravnaval enakopravno in jih vključeval v sistem nominacij, alokacij in obračunavanja izravnav ter odstopanj. Prenos zemeljskega plina je potekal skladno z načrti, brez motenj v obratovanju ali v dobavi zemeljskega plina na vstopnih in izstopnih točkah v RS.

Operater prenosnega sistema je BS obravnaval enakopravno.

Prenos zemeljskega plina za slovenske uporabnike je operater v letu 2021 izvajal v večjem delu preko mejne vstopne točke Ceršak, razen v zadnjem četrtletju, ko je bilo zabeležen povečan prenos tudi na mejnih vstopnih točkah Rogatec in Šempeter, kar bi lahko pripisali volatilnim razmeram cen zemeljskega plina.

Skupna prenesena letna količina 12.227 GWh plina je na ravni načrtovane za leto 2021. Za uporabnike v Sloveniji je bilo preneseno 10.127 GWh plina, medtem ko je bilo čezmejnega prenosa 2.100 GWh plina. Prenos za domače uporabnike je bil v letu 2021 za 5,3 % večji kot

v predhodnem letu. Čezmejni prenos se je v letu 2021 zaradi terminala LNG na Krku in nepredvidljivih razmer na plinskih trgih pričakovano zmanjšal.

Na sekundarnem trgu prenosnih zmogljivosti v letu 2021 ni bilo sklenjenih nobenih poslov.

3.7.2 Obratovanje in vzdrževanje prenosnega sistema

V letu 2021 operater prenosnega sistema ni prejel nobene pritožbe glede objave vzdrževalnih del na prenosnem sistemu. Objava informacij je bila pregledna, pravočasna in nepristranska.

Za varno in zanesljivo obratovanje prenosnega sistema, objektov in opreme je operater prenosnega sistema izvajal preventivne vzdrževalne aktivnosti, ki zagotavljajo stalno razpoložljivost in visoko obratovalno sposobnost plinovodne infrastrukture. Zaposleni so zagotavljali učinkovito vzdrževanje prenosnega sistema na podlagi letnih načrtov tekočega vzdrževanja in okvirnih letnih načrtov naložbenih vzdrževalnih del s popisom predvidenih del in posegov, ki so nediskriminatorni in pregledni za vse udeležence na trgu z zemeljskim plinom. Vzdrževalni posegi so vključevali rokovanje z zahtevno tehnično opremo ter inertizacije posameznih odsekov prenosnega sistema z dušikom za varno izvedbo vzdrževalnih del in priklopov novozgrajenih plinovodnih objektov. Strokovne vzdrževalne ekipe operaterja prenosnega sistema opravljajo dela samostojno, po potrebi pa pri izvedbi sodelujejo tudi zunanji izvajalci.

Zaposleni so skrbeli za pregledno, pravočasno, nediskriminatorno in javno dostopno (z objavo na spletni strani) napoved predvidenih del na prenosnem sistemu z navedbo opisa predvidenih del, lokacije, objekta, obdobja ter vpliva na uporabnike prenosnega sistema. Napoved predvidenih del je bila izdelana na način, da je kar najmanj vplivala na udeležence na trgu z zemeljskim plinom.

Zaposleni so zagotavljali pregledno in nediskriminatorno celovito sledljivost načrtovanim in izvedenim aktivnostim pri izvajanju vzdrževalnih del na prenosnem sistemu ob zagotavljanju minimalnih vplivov na okolje in udeležence na trgu.

3.8 Zagotavljanje nediskriminatornega dostopa do prenosnega sistema

V obravnavanem obdobju je operater prenosnega sistema izvajal vse aktivnosti dodeljevanja prenosnih zmogljivosti skladno z evropskimi kodeksi omrežij, tarifnimi strukturami za plin in Sistemskimi obratovalnimi navodili za prenosni sistem zemeljskega plina (SON). V letu 2021 je operater prenosnega sistema sodeloval v okviru združenja ENTSOG glede regionalnih naložbenih načrtov in pri izvajanju aktivnosti na področju zagotavljanja zanesljivosti oskrbe.

Nadzornik za skladnost spremljal izvajanje kodeksov omrežij pri operaterju prenosnega sistema.

Operater prenosnega sistema je na svoji spletni strani ažurno, pregledno in nepristransko objavljал vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti prenosnega sistema zemeljskega plina na območju Republike Slovenije.

Uporabniki sistema so lahko preko portala Network User Service (NUS) dostopali do različnih uporabniških modulov, pri čemer sta bila največkrat uporabljena modul za pregled prenesenih količin plina in modul za sklepanje pogodb o prenosu na izstopnih točkah v RS. Stopnja preglednosti in učinkovitosti pri sklepanju pogodb o prenosu se je povečala s pospešeno uvedbo digitalizacije že v letu 2020. V obravnavanem obdobju je bilo na digitalni način sklenjenih [REDACTED] e-pogodb o prenosu različnih ročnosti, kar je 2,5-krat več kot v letu 2020.

V letu 2021 je operater prenosnega sistema na digitalno sklenil za 2,5-krat več e-pogodb o prenosu različnih ročnosti kot v preteklem letu.

Zakup prenosnih zmogljivosti je operater prenosnega sistema tudi v letu 2021 izvajal prek spletne rezervacijske platforme PRISMA, ki je prepoznana kot najvišja stopnja zagotavljanja preglednega in nepristranskega načina dodeljevanja zmogljivosti in bistveno zmanjšuje tveganja za nastanek diskriminatornega ravnanja med uporabniki sistema, še posebej ne v korist vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela. Na spletni rezervacijski platformi so v tem obdobju potekale dražbe za zakup letnih, mesečnih, tedenskih in dnevnih produktov ter tudi dražbe znotraj dneva in dražbe za združene zmogljivosti.

V letu 2021 je operater prenosnega sistema z uporabniki sistema na vseh mejnih vstopnih točkah sklenil [REDACTED] pogodb o prenosu različnih ročnosti in vrst storitev, od katerih je bilo [REDACTED] letnih in [REDACTED] kratkoročnih. Operater prenosnega sistema v letu 2021 ni prejel nobene pritožbe glede dostopa do prenosnega sistema.

Uporabniki so v primerjavi s preteklim letom uporabljali večinoma kratkoročne produkte, predvsem mesečne in znotraj dnevne zakupe, kot posledica nepredvidljivih razmer, s čimer so se prilagajali trenutnim potrebam po zemeljskem plinu. Na portalu NUS je vzpostavljen dostop do različnih aplikativnih modulov, od katerih uporabniki sistema največ uporabljajo modul za pregled prenesenih količin zemeljskega plina in modul za sklepanje pogodb o prenosu na izstopnih točkah v RS.

Operater prenosnega sistema v letu 2021 ni prejel nobene pritožbe glede dostopa do prenosnega sistema.

V letu 2021 je komuniciranje z domačimi in tujimi uporabniki sistema potekalo precej intenzivno. Uporabnike sistema je operater prenosnega sistema v drugem četrtletju obvestili o izteku pogodb o prenosu in jih pozval k oddaji zahtev za dostop. Večina komunikacije z domačimi uporabniki sistema je potekala na ravni sklepanja kratkoročnih pogodb o prenosu in posredovanja izjav o seznanitvi in strinjanju s splošnimi pogoji pogodbe o prenosu na podlagi novih Pravil o postopku za dodeljevanje zmogljivosti prenosnega sistema za vstopne in izstopne točke znotraj Republike Slovenije ter Pravil o pogojih in načinu razdelitve zmogljivosti na povezovalnih točkah prenosnega sistema z dražbo, upravljanja prezasedenosti prenosnega sistema in trgovanja z zmogljivostmi na sekundarnem trgu. Komuniciranje s tujimi uporabniki sistema je bilo najbolj intenzivno v juniju preteklega leta zaradi letnih dražb za prenosne zmogljivosti na spletni rezervacijski platformi PRISMA, predvsem glede obnovitve ustreznih finančnih jamstev za sodelovanje na dražbah.

3.9 Zagotavljanje nediskriminatornih in preglednih postopkov

V začetku leta je operater prenosnega sistema v okviru javne obravnave Akta o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira operaterja sistema plina, ki jo je vodila Agencija za energijo, podal predloge dopolnitev. V okviru javnih obravnav in predlogov zakonov s področja energetike, ki jih je vodilo Ministrstvo za infrastrukturo, in javnih posvetovanj predlogov iz svežnja Pripravljeni na 55, ki jih je vodila EK, je operater prenosnega sistema posredoval predloge dopolnitev in pripomb. Sredi leta 2021 je operater prenosnega sistema v skladu z zakonodajo na spletni strani družbe objavil neobvezujočo anketo o zakupu dodatnih zmogljivosti na mejnih točkah prenosnega sistema. Operater prenosnega sistema je zaradi ukrepov, povezanih z epidemijo covid-19, po videokonferencah aktivno komuniciral z domačimi in tujimi uporabniki sistema, tj. s predstavniki organizacij, agencij in tujih družb.

Na svoji spletni strani (www.plinovodi.si) je operater prenosnega sistema v obravnavanem obdobju redno objavljaj vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti zmogljivosti prenosnega sistema zemeljskega plina na območju Republike Slovenije.

Operater prenosnega sistema je v letu 2021 redno objavljaj vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti zmogljivosti prenosnega sistema zemeljskega plina na območju Republike Slovenije.

Objavljeni so bili vsi aktualni dokumenti in obrazci, ponudba in povpraševanje po prenosnih zmogljivostih na sekundarnem trgu, novosti o vseh uvedenih zakonodajnih spremembah ter druge pomembne in koristne informacije za širšo zainteresirano javnost, kar zagotavlja pregledne in nepristranske postopke uporabnikom sistema ter drugi zainteresirani javnosti.

Zaposleni so izvajali in objavljali takojšnje, nediskriminatorne in pregledne postopke za dodeljevanje prenosnih zmogljivosti in za upravljanje prezasedenosti.

Zaposleni so na nediskriminatoren način pripravljali in izvajali vse predpise, ki jih pripravljajo ali izdaja po javnem pooblastilu operater prenosnega sistema. Pri izdelavi pravil so upoštevali najboljše prakse in priporočila ENTSO-G za zemeljski plin ter druga priporočila regulativnega organa. Prav tako so zaposleni aktivno sodelovali pri pripravi in izdelavi vseh drugih potrebnih aktov in predpisov, ki so obvezujoči za operaterja prenosnega sistema, ter pri tem upoštevali načelo nediskriminatornosti in preglednosti.

Zaposleni rešujejo pritožbe uporabnikov prenosnega sistema nepristransko in pregledno, pri čemer so informacije o številu in vsebini pritožb posredovane nadzorniku za skladnost.

Operater prenosnega sistema v letu 2021 ni prejel nobene pritožbe glede zaračunavanja odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina.

Operater prenosnega sistema v letu 2021 ni prejel nobene pritožbe glede zaračunavanja odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina.

4 SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA

4.1 Priporočila o Programu za zagotavljanje skladnosti in njegovem izvajanju

Nadzornik za skladnost pri spremljanju in izvajanju Programa v letu 2021 ni ugotovil dodatnih bistvenih vsebinskih pomanjkljivosti (v nadaljevanju program). Program, h kateremu je regulativni organ dal soglasje (št. 533-100/2011-58/134 z dne 17. 7. 2013), po mnenju nadzornika za skladnost zajema aktivnosti in ukrepe, ki so potrebni za učinkovito preprečevanje diskriminatornega ravnanja zaposlenih. Vendar pa je zaradi spremembe energetske zakonodaje konec leta 2021 nadzornik za skladnost podal operaterju prenosnega omrežja priporočilo, da v letu 2022 uskladi program z veljavnim Zakonom o oskrbi s plini (ZOP).

Nadzornik za skladnost je izdal priporočilo za uskladitev programa za zagotavljanje skladnosti z veljavnim zakonom o oskrbi s plini (ZOP).

5 OBVEZNOSTI IN PRAVICE ZAPOSLENIH

Vsi zaposleni v podjetju so sodelovali z nadzornikom za skladnost pri izvajanju njegovih nalog s ciljem učinkovite izvedbe uresničevanja programa. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da je bilo obveščanje nadzornika za skladnost v letu 2021 primerno, predvsem zaradi aktivnega osveščanja zaposlenih s strani nadzornika za skladnost glede obveznosti in načina obveščanja. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da so zaposleni pri operaterju prenosnega sistema praviloma obveščali nadzornika za skladnost o času, kraju ter vsebini sestankov, ki so v povezavi z vsebino, kot jo določa energetska zakonodaja. Za sestanke, o katerih nadzornik za skladnost ni bil obveščen ali ni bil pravočasno obveščen, pa je podal pojasnilo zaposlenim z obrazložitvijo o zahtevah, ki jih določa EZ-1 oziroma ZOP in program za zagotavljanje skladnosti.

Obveščanje nadzornika za skladnost s strani zaposlenih je bilo v letu 2021 primerno.

Nadzornik za skladnost nadalje ugotavlja, da pravočasno obveščanje nadzornika za skladnost s strani zaposlenih zmanjšuje tveganja za nastop neskladnosti s programom in energetske zakonodaje, zlasti pri komunikaciji z vertikalnim podjetjem in njegovimi deli. Nadzornik za skladnost je v letu 2021 podajal zahteve za podatke in informacije zaposlenim v povezavi z zagotavljanjem skladnosti s programom. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da so zaposleni omogočali dostop do vseh informacij in so te informacije posredovali pravočasno ter nadzorniku za skladnost omogočali dostop do vseh prostorov, ki so v lasti družbe, kot to določa energetska zakonodaja.

Nadzornik za skladnost ocenjuje, da so zaposleni omogočali dostop do vseh informacij in so te informacije posredovali pravočasno ter omogočali dostop do vseh prostorov, ki so v lasti družbe.

6 KRŠITVE

6.1 Splošne kršitve

V obdobju, za katero je izdelano poročilo, ni bilo kršitev določb programa.

Tveganja za nastop neskladnosti s programom in energetske zakonodaje je nadzornik za skladnost na podlagi aktivne komunikacije z zaposlenimi in uporabniki omrežja sproti odpravljal in tako zmanjševal možnosti za nastop kršitev programa.

V obdobju, za katero je izdelano poročilo, ni bilo kršitev določb programa.

7 ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

Kljub splošnemu pričakovanju v letu 2020, da bi bilo lahko leto 2021 zaznamovano s koncem epidemije, je ta vztrajala še celo leto in zahtevala v vseh sektorjih nadaljevanje prilagoditev razmer glede na že znane in sprejete ukrepe. Razmere so bile še naprej nepredvidljive, države v EU pa so sprejemale številne ukrepe za zavarovanje zdravja in omilitve gospodarskih posledic. Operater prenosnega sistema je v letu 2021 nadaljeval izvajanje vseh sprejetih varnostnih ukrepov in zagotavljal stabilno, zanesljivo in uspešno poslovanje.

Z začetkom obratovanja terminala LNG Krk so bile zabeležene spremembe na regionalnih trgih plina, ki so privedle do znižanega obsega zakupa prenosnih zmogljivosti na mejnih točkah in čezmejnega prenosa količin plina za oskrbo hrvaškega trga. Fizični pretok plina je prvič potekal iz Hrvaške v Slovenijo (povratni tok), prav tako tudi komercialni prenos plina iz Slovenije v Avstrijo, ki je bil prevzet na meji s Hrvaško in Italijo. Operater prenosnega sistema je izvajal načrte za neprekinjeno poslovanje, organiziral delovanje zaposlenih v mehurčkih, prerazporejal manj pomembna dela in usmerjal dispečersko osebje za nemoteno izvajanje dela.

Kljub nadaljevanju spremenjenega načina dela v letu 2021 je nadzornik za skladnost preverjal, ali operater prenosnega sistema dosledno in dejansko spoštuje načela preglednosti in nepristranskosti v odnosu do vseh udeležencev na trgu, varuje tajnost poslovno občutljivih podatkov, preprečuje pristransko razkrivanje poslovno koristnih podatkov, skrbi za vsebinske in zakonodajne spremembe programa po priporočilu nadzornika za skladnost ter se zavzema za zmanjševanje tveganj za nastop neskladnosti s tem programom. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da je operater prenosnega sistema uspešno izvajal naloge zagotavljanja skladnosti z energetske zakonodaje, s primarnim ciljem, da se zagotovi dejanska neodvisnost operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji in cilji Programa za zagotavljanje skladnosti, kljub nadaljevanju ukrepov v letu 2021 zaradi epidemije.

Nadzornik za skladnost ocenjuje, da je operater prenosnega sistema uspešno izvajal naloge zagotavljanja skladnosti z energetske zakonodajo, kljub nadaljevanju ukrepov v letu 2021 zaradi pandemije.

Nadzornik za skladnost je v letu 2021 izvajal nadzor nad izpolnjevanjem zahtev evropske in nacionalne zakonodaje, povezane z delovanjem neodvisnega operaterja prenosnega sistema in zagotavljanja nepristranskega delovanja. Pri svojem delu je aktivno sodeloval in komuniciral s pristojnimi organi (regulativni organ – Agencija za energijo, Ministrstvo za infrastrukturo – Direktorat za energijo, organi upravljanja in nadzora (skupščina,

poslovodstvo, nadzorni svet, revizijska komisija nadzornega sveta) družbe Plinovodi d.o.o., zaposlenimi v družbi ter uporabniki sistema.

V letu 2021 nadzornik za skladnost ni prejel nobene prijave kršitve Kodeksa ravnanja družbe.

Pri poslovanju z družbo in zaposlene v družbi zavezujejo tudi dobri poslovni običaji, visoki etični standardi in načela, kot to izhaja iz Kodeksa ravnanja družbe, ki ustrezno dopolnjuje Program za zagotavljanje skladnosti predvsem glede vloge zaposlenih pri uresničevanju vizije in poslanstva ciljev družbe ter zmanjšuje tveganja za nastop neskladnosti s programom. Kodeks ravnanja vsakega posameznega zaposlenega spodbuja k lastnemu odgovornemu ravnanju in mu daje za to potrebne usmeritve, vsebuje načela in cilje, ki k pravilnemu, preglednemu, nepristranskemu in etičnemu ravnanju spodbujajo celotno družbo. V letu 2021 nadzornik za skladnost ni prejel nobene prijave kršitve Kodeksa ravnanja družbe.

Operater prenosnega sistema je zavezan k Slovenskim smernicam korporativne integritete, s čimer jasno izraža tudi zavezo k uveljavljanju in spoštovanju načel korporativne integritete ter učinkovitemu sistemu korporativne integritete.

Operater prenosnega sistema ima vzpostavljeni sistem obvladovanja tveganj (angl. Enterprise Risk Management), ki je sestavni del korporativnega upravljanja, s katerim sistematično pristopa k upravljanju tveganj z ustrezno organiziranostjo ter jasno opredelitvijo pristojnosti in odgovornosti, opredelitvijo politik in katalogom tveganj. Tveganja so bila s strani glavnih nosilcev (Poslovodstvo, izvršni direktorji in vodje enot) prepoznana, ocenjena, obvladana in spremljana. Konec obravnavanega obdobja so bila precej izpostavljena tveganja političnega in gospodarskega okolja ter zagotavljanja kibernetске varnosti. Nadzornik za skladnost nastopa v funkciji nadzora nad prepoznanimi tveganji v družbi za področja, ki so v povezavi z zagotavljanjem skladnosti s programom.

Nadzornik za skladnost za obravnavano obdobje ocenjuje, da so bila tveganja za nastop neskladnosti s programom ustrezno identificirana in obvladovana ter da so zaposleni pri operaterju prenosnega sistema upoštevali program, ki določa ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja in pravila za učinkovito ločevanje dejavnosti prenosa in dobave, ter se zavedali in uspešno odpravljali navzkrižja interesov med vertikalno integriranim podjetjem, dobavitelji in uporabniki sistema.

Ljubljana, 30. 3. 2022

Nadzornik za skladnost

mag. Dejan Koletnik